

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
ZA 1. RAZRED DEVETOGODIŠNJE
OSNOVNE ŠKOLE**

Juni, 2018.

		SEDMIČNI	GODIŠNJI
REDNI BROJ	OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI	BROJ NASTAVNIH ČASOVA	BROJ NASTAVNIH ČASOVA
1.	Bosanski jezik i književnost/ Hrvatski jezik i književnost/ Srpski jezik i književnost	3	102
2.	Engleski jezik – prvi strani jezik	1	34
3.	Matematika	2	68
4.	Moja okolina	2	68
5.	Informatika	1	34
6.	Muzička/Glazbena kultura	2	68
7.	Likovna kultura	2	68
8.	Tjelesni i zdravstveni odgoj	3	102
	UKUPNO:	16	544
	Izborni nastavni predmet		
9.	Vjeronauka/Vjeronauk	1	34
	Društvo/Kultura/Religija		
	UKUPNO OPTEREĆENJE UČENIKA:	17	578

SADRŽAJ

BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST	4
MATEMATIKA	11
MOJA OKOLINA	20
MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA	32
LIKOVNA KULTURA	53
TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ	64

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Bosanski jezik i književnost/ Hrvatski jezik i književnost/ Srpski jezik i književnost u sastavu:

Hajrudin Neradin, prof. razredne nastave
Adisa Šuvalija, prof. razredne nastave
Azra Nikšić, prof. razredne nastave
Amra Medar, nast. razredne nastave
Irma Hurić, magistar razredne nastave

BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

(3 časa sedmično – 102 časa godišnje)

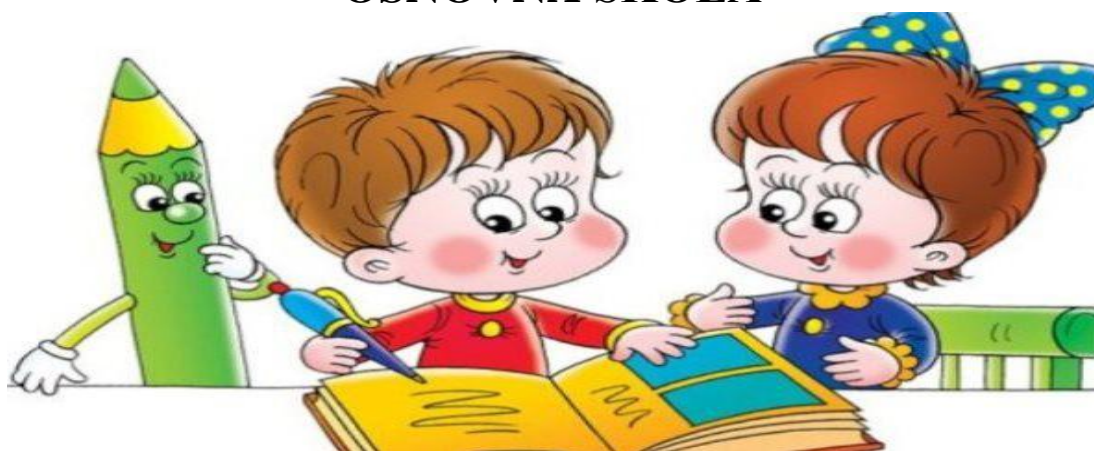
NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA

**Predmet: BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/
HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/
SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST**

1.razred

Sarajevo, juni 2018.godine

BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST/ SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST – I RAZRED

(3 sata sedmično - 102 sata godišnje)

OBRAZLOŽENJE

Prema nalogu Ministra za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, Elvira Kazazovića, oformljen je stručni tim učitelja/nastavnika/profesora razredne nastave, koji su izvršili analizu nastavnog programa za I, II, III, IV i V razred devetogodišnje osnovne škole.

Definisana su područja analize (razvojna primjerenost, povezanost i ujednačenost sadržaja i ishoda, logička povezanost različitih predmetnih područja u tematske i druge cjeline), a u analizu su bili uključeni nastavnici koji su realizirali nastavu u I, II, III, IV i V razredu devetogodišnje osnovne škole, kao i primjeri iz prakse koji argumentuju potrebu za promjenom (dječiji radovi, dokumentacija, planovi i analize nastavnika). Rezultati analiza su bili dopunjeni i fokus grupama sa roditeljima (šta su primijetili da je djeci bilo teško/lako, nerazumljivo, da li se sa nekim sadržajima ne slažu i zašto, šta je bilo uspješno...) te su dati prijedlozi za izmjene, koje je usaglasio stručni tim Ministarstva obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo.

*Izvršene su određene korekcije Nastavnog programa iz nastavnog predmeta **Bosanski jezik i književnost/ Hrvatski jezik i književnost/ Srpski jezik i književnost za prvi razred devetogodišnje osnovne škole:***

- *Nastavna jedinica: - “Humoristično/humorističko pričanje” (“ Prepoznavanje elemenata vedrine, smijeha, šale u priči, iskazu”) se ne realizuje ;*
- *Nastavna jedinica: “Vježbe stvaralačkog slušanja” (“ Izbacio bih iz priče, pozvao bih u priču, promijenio bih kraj priče, slušao/la i vidim”, zapamtio – ilustriram”) se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica: “ Kritičko slušanje” (“Nije tako u priči”, “Nije to rekao”, “Priča ne počinje tako”) se ne realizuje;*

****Oblast KNJIŽEVNOST:***

- *Nastavna jedinica: Pjesma “ Gramatička česma”, Luka Paljetak se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica: Priča “ Maca Papučarica”, Ela Peroci se realizuje.*

Prvo polugodište

Razvoj govora; Priprema za usvajanje štampanih slova latinice
Usavršavanje tehnike i logike čitanja u okviru latiničnog pisma
Usavršavanje tehnike i logike čitanja
Vježbe izražajnog i stvaralačkog čitanja i izražavanja u okviru latiničnog pisma ; Korektno samostalno čitanje tekstova štampanih latiničnim pismom; Usavršavanje tehnike čitanja u okviru ćirilichnog pisma.

I
RAZRED

II

III

IV

Drugo polugodište

Ščitavanje i čitanje (pravilnost i razumijevanje pročitanog)
Vježbe čitanja (pravilnost, razumijevanje, brzina), uvođe nje elemenata izražajnosti; Usavršavanje tehnike pisanja
Usvajanje štampanih slova ćirilice, vježbe ščitavanja i čitanja (pravilnost čitanja i razumijevanje)
Korektno samostalno čitanje tekstova štampanih latinicom; Dalji rad na svim aspektima i kvalitetima čitanja tekstova štampanih ćirilichnim pismom; Usvajanje pisanih slova ćirilice.

ULOGA I ZNAČAJ

Jezik je važan činilac u razvoju svakog ljudskog bića. Ima posebno naglašenu informativnu i komunikativnu vrijednost jer je zajednički za ljude koji žive u određenoj zajednici. Govor je aktivnost komunikacije pomoću jezika.

Razvoj dječijih govornih sposobnosti moguće je posmatrati u kontekstu usvajanja jezika. Govor se razvija govorom. Posredstvom programskih sadržaja ovog nastavnog predmeta razvijamo jezično osjećanje učenika, korektno vladanje rečenicom, razvijamo gramatičko-pravopisne aspekte i uvodimo ih u različite oblike usmenog i pismenog izražavanja.

Maternji jezik kao nastavni predmet je sistem jezičnog i književnog znanja. Program nastave jezika uključuje sadržaje nastave gramatike, pravogovora i pravopisa, sadržaje usmenog i pismenog izražavanja. A program nastave književnosti sadrži književna djela, osnove teorije književnosti i samostalno, izvanškolsko čitanje.

Jezik ima obrazovnu, odgojnu, funkcionalnu, komunikacijsku funkciju, ali je i moćno sredstvo djelovanja na pojedinca, grupe i zajednicu u cjelini.

Na funkcionalnoj razini jezik i govor utiču na psihološke i lingvističke sposobnosti: zapažanje i imenovanje bitnih elemenata, mogućnost poređenja, diferencijacije, pojamovnu distinkciju, uopštavanje, zaključivanje.

U prvom razredu bavimo se govorom djeteta i dalje radimo na razvijanju pojedinih kvaliteta usmenog govora.

Brojni su činioci koji utiču na kultivisanje govora: nivo govorne razvijenosti (kvalitet diskriminacije glasova i artikulacije, razvijenost i bogatstvo rječnika), prisustvo govornih smetnji i poremećaja, kvalitet govora u razredu i ukupnom okruženju, razvijenost individualnih programa, izbor sadržaja koji poticajno djeluju na govorni razvoj.

Govor je u osnovi komunikacije i ukupnog učenja. Važno je znati da nastava maternjeg jezika daje temeljna znanja iz jezika i književnosti, temeljnu pismenost u gramatičko-pravopisnom, stilskom, sadržajnom i kompozicijskom smislu. Ta znanja utiču na uspjeh u učenju i drugih nastavnih predmeta. Čitanje je sredstvo i metoda učenja. Ako dijete ima problema sa čitanjem – sigurno će se to odraziti na njegova postignuća u svim nastavnim predmetima. A neuspjeh obeshrabruje i rađa nove neuspjehe. Nastavu čitanja i pisanja nužno je posmatrati u kontekstu ukupnog napredovanja učenika i posvećivati joj onoliko pažnje koliko stvarno utiče na osvješćivanje smisla stalnog učenja. Čitanje i učenje su u osnovi komunikacije i sami su komunikacija. Samo pismen čovjek može djelovati efikasno, živjeti sa svrhom, radošću, punoćom i mudrošću.

ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI U PRVOM RAZREDU

SPOZNAJNO PODRUČJE		AFEKTIVNO PODRUČJE		PSIHOMOTORIČKO PODRUČJE
Z N A N J A	Vještine i sposobnosti	Stavovi, vrijednosti	I n t e r e s i	Rukovanje priborom za pisanje i crtanje
Šta čujem,a šta vidim?	sposobnost pravilnog i smislenog govora	život je vrijednost	Usmjereni prema:	
(glasovi i zvukovi, predmeti i bića)	sposobnost pravilnog i jasnog izražavanja	znanje je važno	knjizi i znanju (čitanju i sadržajima koje nudi knjiga)	položaj tijela pri čitanju i pisanju
slovo –glas	sposobnost posmatranja i zapažanja bitnih elemenata	pismenost je važna za pojedinca i zajednicu (čitanje mi je potrebno da bih mogao učiti iz knjiga, a pisanje da bih kazao šta mislim u pisanoj formi)	lijepom u svim sadržajima, posebno u jeziku i književnosti)	koordinacija pokreta šake i prstiju i pokreta očiju
riječ-slog	sposobnost analize i sinteze	i iskustvo je važno u učenju	ljepoti kazivanja (usmena i pisana forma)	gipkost pokreta i estetika rukopisa
riječ –rečenica	sposobnost klasifikacije elemenata	priroda je otvorena knjiga iz koje mogu učiti Vrline ispravnog ponašanja /sklad misli, riječi i djela/	vlastitom napredovanju	brzina i tačnost u prepoznavanju oblika, struktura boja
poznavanje štampanih slova latinice	sposobnost praćenje toka događaja u priči	nadzor nad govorom i ponašanjem	kreativnom izrazu	klasifikacija slova, slogova riječi
ovo je priča	uočavanje važnih pojedinosti	disciplina	potrebi učenja o načinima učenja	Čujem –pišem
ovo je pjesma	uočavanje likova i njihovih osobina	odgovornost	prema poboljšanju kvaliteta komunikacije govorom	Poručujem simbolom, crtežom, kretnjom
lik u priči	sposobnost zamišljanja situacija i ponašanja	marljivost	istraživanju, traženju kreativnijih rješenja	mimika, gest, pantomima neverbalna komunikacija u funkciji poruke
ovo je dobro, a ovo nije dobro ponašanje	sposobnost pravilnog i jasnog izražavanja	poštenje		
šta treba zapamtiti	Uočavanje slijeda, prvo,drugo.. sastavljanje plana	istinoljublje pravdoljublje		
zašto je nešto lijepo,a nešto nije lijepo u sadržaju, postupku	sposobnost zaključivanja			
riječ-značenje	sposobnost samoevaluacije i evaluacije			
izbor riječi i rečenica				
prihvatljivo neprihvatljivo u govoru				
Ovo govori pisac, a ovo lik iz priče				

Specifične metode i postupci

Glasovna analitičko-sintetička metoda

globalna metoda

Kombinovana metoda

grupna obrada slova

Monografska (povremeno i u individualnom programu)

Oblici jezičke/jezične i socijalne komunikacije

Rad u grupi, ja s drugima i drugi samnom

Rad u paru

Kooperativni rad

Frontalni rad

Individualni rad

Individualizirani rad

Igraonice –maštaonice

Igraonice-radionice

Igraonice- pričaonice

Individualni programi u učionici za sve

Komunikacijski Postupci

Slušanje govora i čitanja

- slušam i znam

- slušam, doživljam izražavam

- slušam i izražavam pokretom

razgovor

imitacija

pričanje

prepričavanje

opis (perceptivni i doživljajni nivo),
dodir mi kaže,
osjećam , to mi liči na

igra kao situacija ,
postupak i sredstvo

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Jezičko/ jezično izražavanje (slušanje, govor i čitanje)

Vježbe **slušanja** uzornog književnog govora, čitanja, pripovijedanja; Prepoznavanje i imenovanje predmeta i bića, zapažanje osobina; Vježbe diskriminacije glasova; Vježbe artikulacije .

Razvijanje jezičkog/jezičnog osjećaja djece posredstvom spontane (nenamjerne) imitacije, svjesne (namjerne) imitacije, organiziranih usmjerenih imitacija, stvaralačke primjene (prepoznavanje i oponašanje glasova i zvukova, ritma), neverbalna komunikacija (gest, mimika, pantomima u komunikaciji i igranju uloga).

Razvijanje sluha za gramatičku ispravnost govora; Uočavanje značenja riječi; Razmišljanje o značenjima riječi; Riječ i promjena konteksta;

Bogaćenje rječnika, razvoj jezičnog stvaralaštva. (pričanje, razgovor, rekreativni razgovor, opis, dramatizacija, slika događaja kao podsticaj, niz slika (Vježbe tipa: Tišina mi je rekla; Muzika mi je šapnula; Stvaranje priče naizmjeničnim učešćem nastavnika i učenika; Ja sam voditelj i upoznaću vas; Sjedimo u krugu, mikrofon je moj i reći ću nešto lijepo o mom drugu, drugarici);

Razvijanje **spontanosti** govora (memorisanje/memoriranje i reprodukcija stihova, zagonetki, pitalica, brzalica).

Poticanje i razvijanje stvaralačke mašte i stvaralačkog mišljenja radi praćenja napredovanja u govoru, uspjeha u samostalnom sastavljanju rečenica, teksta, u dikciji: (Novo ime za dan, noć, olovku, knjigu, drvo, cvijet; Da sam vjetar; Poželim da vjetar odnese zauvijek; Želim da).

Razumijevanje sadržaja rečenica, teksta, nonsensnih iskaza i nonsensnih književnih tekstova, uspostavljanje logike u iskazima, pričama. Transformacija smislenog u besmisleni iskaz i obrnuto.

Podsticaji kognitivnom, jezičnom/jezičnom, emotivnom i kreativnom razvoju: sadržaji posredne i neposredne stvarnosti, posebno sadržaji književnih tekstova

Grigor Vitez: Prepelica; Nasiha Kapidžić-Hadžić: Baka čisti put; Vesna Parun: Uspavanka za ježa; Ela Peroci: Maca Papučica;

Zehra Hubijar: Zeko i djeca; Gvido Tartalja: Kratkotrajna škola; Narodna priča: Zekina Kućica; Bosiljka Letić – Fabri: Jesen

Filmske priče za djecu ,TV-emisije su poticaji i sredstva u realizaciji svih sadržaja.

Priprema za usvajanje štampanih slova

Predvježbe za usvajanje velikih i malih štampanih slova latinice, ščitavanja i čitanja

Predmet- slika – riječ Riječ – glas; Glasovna analiza riječi (glas na početku, na kraju i u sredini riječi); Razvijanje fonematskog sluha i fonematskog kapaciteta. Riječ-rečenica (rečenica ima dvije riječi, tri ili više riječi). Riječi (duže i kraće, broj glasova). Rečenice (Zamjenjujemo riječ u rečenici, a da rečenica ne promijeni smisao).

Usvajanje štampanih slova latinice (veliko i malo slovo na istom nastavnom satu). Ščitavanje i pokušaji čitanja riječi, rečenica, kraćeg teksta (pravilnost razumijevanje pročitano, reprodukcija pročitano na osnovu detaljnih pitanja u usmenoj formi, ilustriranje).

Razvijanje sposobnosti povezivanja riječi u smislene cjeline (rečenice, nizove rečenica, kraće tekstove); Zamjena riječi u rečenici; Dopunjavanje rečenica, teksta.

Pisanje velikog slova na početku rečenice i tačke na kraju. Pisanje velikog slova u imenima ljudi.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI

Koliko djeca doživljavaju školu kao svoj drugi dom, raduju se, maštaju i stvaraju; Da li je uočljivo napredovanje učenika u usvajanju znanja i vještina navedenih u definiranim ishodima učenja: učenici uspješnije govore i komuniciraju; Ispoljavaju interes prema knjizi i znanju, žele učiti; Znaju slova, pravilno čitaju jednostavnije riječi i rečenice, razumiju pročitano.

Razlike između inicijalne i finalne slike o znanjima, vještinama i ukupnim postignućima učenika je indikator uspjeha i nastavnikovog profesionalnog umijeća.

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

U prvom razredu osnovne škole pažnja je usmjerena na razvoj govora i usmenog izražavanja, predvježbe za čitanje, ščitavanje, čitanje, razumijevanje pročitano i reprodukciju sa ili bez elemenata kreativnosti. Elementi svih prethodno navedenih područja uključeni su u programske sadržaje, ali bez naznačenih obaveza u pojmovnom smislu. Riječ je o šestogodišnjem djetetu koje vlada rečenicom sa približnom strukturom rečenice odraslih. Ovladalo je govorom i sistemom pravila bez poznavanja pravila. Savladana je većina padeža, predstoji usvajanje “finijih aspekata jezičkog sistema”. Oponaša s uspjehom ljude, životinje, bliska mu je dramska imitacija i aktivnosti koje podrazumijevaju promjenu, dinamiku. Sasvim je svjesno okruženja koje je bilo u njegovom iskustvu, ali će polaskom u školu u njegov život ući potpuno novi svijet i novi načini postavljanja zahtjeva.

Dijete će govorom u usmenoj formi izražavati misli osjećaje, raspoloženja, poručivati. Posredstvom govora ono traži mjesto u grupi i načine integriranja, odobrava ili se suprotstavlja. Govorom, jednostavno komunicira. U oblikovanju komunikacijskog sadržaja važni su: pravilnost, jasnoća, fluentnost, ali i efektnost izražavanja. U osnovi je ovakvog izražavanja adekvatan izbor riječi, strukturiranje rečenice, gramatička pravilnost, ukupna

artikulacija i organizacija. Uspješna komunikacija je načelo cjelokupnog rada u školi i snalaženja u životu. Ta nova situacija traži komunikacioni kontekst, komunikacijske situacije i adaptacioni okvir. S tim treba računati. Prvi mjesec je mjesec snalaženja, traženja sebe među drugima i s drugima. To vrijedi za sve nastavne predmete i obaveze u njima. Zato je moguće planiranjem sadržaja uspostaviti tematske krugove, obezbijediti međusobno prožimanje, ali ne i preklapanje sadržaja.

Od prvog dana nastavnik će koristiti dječiju radoznalost, otvorenost, dinamičnost i usmjeravati ukupnu aktivnost prema novim spoznajama i drugim segmentima koji su sastavni dijelovi programa. Dijete oponaša nastavnika, spontano usvaja lekseme iz nastavnikovog govora. Za sve vidove slušanja važan je sadržaj, priča i način pričanja, prezentacije i uživljanje u situaciju.

Djetetu je bliska igra. Na ovom je uzrastu važno imati u vidu da je mnoge sadržaje moguće realizirati u igri i kroz igru. Igra je u funkciji ostvarivanja nastavnih ciljeva. Nastavnik bi morao razumijevati smisao svih aktivnosti, a ne prihvatati slijepo bilo čije sugestije. Dijete zna i može veoma pažljivo slušati pod uvjetom da je nastavnikova priča živa i zanimljiva. Igra ne smije biti sama sebi svrha. Dijete se veoma lijepo igra i bez nas. U uslovima školskog učenja na jednoj su strani učenici, na drugoj sadržaji. Između su načini posredovanja. Igra je sredstvo i metod pri ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva. A u igri su primjenjive sve nastavne metode, ali u kombinaciji: pričanje i objašnjavanje, metode koje podrazumijevaju upotrebu teksta, ilustracija, kao i specifične metode (globalna, glasovna analitičko-sintetička, kombinovana).

Važno je da učenici **ne usvajaju** pravila i definicije. Na bazi slušanja formira se osjećaj za pravilnost, normu, standard.

U učenju su važna emocionalna stanja. Prisustvo ili odsustvo ljubavi i razumijevanja, strah, napetost, mogu usporiti ili ubrzati govorni razvoj i dovesti do napretka, ili izazvati teškoće.

Ako dijete nema razvijenu glasovnu osjetljivost, ako zamjenjuje glasove, dodaje, izostavlja, ili ima drugi problem nastavnik će strpljivim i upornim radom pokušati otklanjati smetnje. Važno je da ne «osvješćuje» teškoću kao takvu. Nastavnik ne smije pokazivati zabrinutost.

U prvoj polovini prvog polugodišta učenici ne usvajaju slova i čitanje. * To je vrijeme predviđeno za govorni razvoj. Nastavnik će koristiti oblike izražavanja i vježbe primjerene šestogodišnjem djetetu (prepričavanje na osnovu detaljnih pitanja, opisivanje na nivou opažanja svojstava predmeta i bića uz angažovanje svih čula, razgovor, pa i raspravljanje o pitanjima koja su njima važna, pričanje o sadržaju slika.)

Ne zahtijevajte od djeteta da preslikavaju grafičke strukture slova jer je to besmislena aktivnost. Motoriku šake dijete može vježbati na smislenim sadržajima. U drugom polugodištu uključite slovo kao znak.

Treba imati na umu činjenicu da je učenje socio-kulturni, ali i kognitivni i krajnje lični fenomen. Ta saznanja treba usmjeriti prema individualizaciji ukupnog rada.

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Matematika u sastavu:

Hajrudin Neradin, prof. razredne nastave

Adisa Šuvalija, prof. razredne nastave

Azra Nikšić, prof. razredne nastave

Amra Medar, nast. razredne nastave

Irma Hurić, magistar razredne nastave

MATEMATIKA

(2 časa sedmično – 68 časova godišnje)

NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA**

Predmet: MATEMATIKA
1.razred

Sarajevo, juni 2018.godine

ULOGA I ZNAČAJ

Nastavni predmet «Matematika», posebno danas, u eri dinamičnog znanstvenog i tehničko tehnološkog razvoja, te opće kompjuterizacije, ima bitan značaj i ulogu u odgoju i obrazovanju mlade generacije i njihovom pripremanju za budući život i rad. Nastava matematike predstavlja glavni segment cjelokupnog općeg obrazovanja i temelj razvoja cjelovite ličnosti učenika jer daje značajan doprinos u sveukupnim učeničkim postignućima (obrazovnim, odgojnim i funkcionalnim).

Obrazovna uloga sastoji se u usvajanju programom propisanih matematičkih sadržaja; funkcionalna se ogleda u njenom velikom utjecaju na razvoj općih intelektualnih sposobnosti (pamćenja, pažnje, rasuđivanja, logičko, stvaralačko i kreativno mišljenje...), a odgojna uloga se ogleda u njenom utjecaju na razvoj pozitivnih crta učeničke ličnosti (tačnost, preciznost, urednost, upornost).

Matematički nastavni saržaji zbog svoje egzaktnosti i logičke strukture upravo pogoduju razvoju intelektualnih i stvaralačkih sposobnosti učenika, kao i razvoju gore navedenih pozitivnih crta ličnosti, te pomažu pri izučavanju drugih nastavnih predmeta – moje okoline, likovne kulture, fizike, hemije itd.

CILJEVI I ZADACI

Cilj nastave matematike u prvom razredu devetogodišnje osnovne škole je odgajanje i obrazovanje učenika na temelju formiranja osnovnih matematičkih pojmova i usvajanju sadržaja kao što su uspoređivanje predmeta po osobinama i uzajamnom položaju (odnosu), mjerenje veličina, mjerne jedinice, prirodni brojevi do 10, relacije među njima, te operacije sabiranja i oduzimanja.

PROGRAMSKI SADRŽAJI

1. USPOREĐIVANJE I PROCJENJIVANJE VELIČINE PREDMETA (5 sati)

- a) Uspoređivanje predmeta po boji, duljini, visini, širini, debljini
- b) Blizu, daleko, lijevo, desno, ispred-između-iza, ispod-na-iznad, uspravno-kosovodoravno
- c) Odnos među predmetima i veličina predmeta

2. PREDMETI OBLIKA LOPTE (KUGLE), KOCKE, VALJKA I PIRAMIDE (5 sati)

- a) Upoznavanje predmeta oblika lopte, kocke, valjka i piramide, imenovanje oblika i uočavanje njihovih sličnosti i razlika

3. RAVNE I ZAKRIVLJENE PLOHE (POVRŠI), LIKOVI I LINIJE (CRTE) (8 sati)

- a) Likovi oblika kruga, trokuta, pravokutnika i kvadrata
- b) Otvorene i zatvorene ravne i krive linije (crte); unutrašnjost i spoljašnjost (vanjština), unutra – na – izvan
- c) Tačke kao presjeci linija (sjecišta)

4. SKUPOVI, BROJEVI, RELACIJE I OPERACIJE (50 sata)

- a) Primjeri skupova, označavanje
- b) Članovi skupa, pridruživanje elemenata dvaju skupova, brojnost
- c) Brojevi od 1-3
- d) Uspoređivanje brojeva ($<$, $>$, $=$, \neq)
- e) Brojevi 4 i 5
- f) Prethodnik i sljedbenik, opadajući i rastući brojni niz (predstavljanje na brojnoj liniji)
- g) Zbrajanje i oduzimanje
- h) Broj 0
- i) Brojevi od 6-9
- j) Broj 10
- k) Redni brojevi od 1-10

OČEKIVANI REZULTATI (ISHODI) UČENJA

1. USPOREĐIVANJE I PROCJENJIVANJE VELIČINE PREDMETA

Uspoređivanjem otkriti sličnosti i različitosti prema osobinama i uzajamnom položaju predmeta
Procjenjivanje veličine predmeta na temelju vizualne percepcije i odnosa među predmetima

2. PREDMETI OBLIKA LOPTE, KOCKE, VALJKA I PIRAMIDE

1. Promatranjem predmeta iz svoje okoline upoznati i imenovati oblike lopte, kocke, valjka i piramide
2. Uočiti sličnosti i različitosti među njima
3. Prepoznati da predmeti iz životnog okruženja imaju sličnosti i različitosti sa geometrijskim oblicima

3. RAVNE I ZAKRIVLJENE PLOHE (POVRŠI), LIKOVI I LINIJE (CRTE)

Promatranjem prepoznati ravne i zakrivljene plohe (površni), likove, otvorene i zatvorene linije (njihovu unutrašnjost i spoljašnjost)
Upoznati tačku kao presjek linija
Grafičko predstavljanje tačke

4. SKUPOVI, BROJEVI, RELACIJE I OPERACIJE

Osposobiti učenike za promatranje skupova u neposrednoj okolini
Upoznati učenike sa postupkom pridruživanja
Usvojiti izraz «pripada» i «ne pripada» skupu, «element skupa» i «nije element skupa»
Zapažati i identificirati skupove iste i različite brojnosti
Upoznati brojeve od 1 – 9
Upoređivati brojeve (već od broja 3), upoznati i primijeniti izraze «manje», «veće», «jednako» i «nejednako» i oznake $>$, $<$, $=$, \neq
Upoznati učenika sa pojmovima «prethodnik» i «sljedbenik» (već od broja 5)
Identifikovati sabiranje kroz aktivnosti dodavanja, spajanja i grupiranja
Usvajanje izraza «plus» i oznake «+»
Identifikovati oduzimanje kroz aktivnosti smanjenja, uzimanja i odvajanja
Usvajanje izraza «manje» i oznake «-»
Preko konkretnih primjera navesti učenike da zaključe da se zbir neće promijeniti ako sabirci zamijene mjesta i da su sabiranje i oduzimanje suprotne računске operacije
Nula, veza sabirajanja i oduzimanja, brojnost praznog skupa
Prepoznati da je desetica skup od 10 jedinica i upoznati učenika s načinom bilježenja broja 10
Osposobiti učenike da sabiraju i oduzimaju na različite načine (korištenjem tabela i brojevnog pravca, pravilna interpretacija jednostavnijih grafikona) u okviru prve desetice
Kroz primjere iz svakodnevnog života upoznati redne brojeve
Rješavanje tekstualnih zadataka u okviru prve desetice*

SADRŽAJ	BROJ SATI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOSTI UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>I Uspoređivanje, procjenjivanje i mjerenje veličine predmeta</p> <p>- Uspoređivanje predmeta po boji, duljini, visini, širini, debljini</p> <p>- Blizu, daleko, lijevo, desno, ispred-između-iza, ispod-na-iznad, uspravno-koso-vodoravno</p> <p>- Odnos među predmetima i veličina predmeta</p>	5 sati	<p>Razlučivanje (razlikovanje) predmeta po boji, duljini, širini...</p> <p>Orijentacija u prostoru (blizu-daleko, lijevo-desno...)</p> <p>Procjenjivanje međusobnog odnosa predmeta i njihove veličine</p>	<p>Sposobnost korištenja matematičkog jezika i simbola ,</p> <p>Samostalno i timsko formuliranje zaključaka</p> <p>Razvijanje sposobnosti za komunikaciju, razmjenu informacija i iskustava</p> <p>Sposobnost kritičkog vrednovanja vlastitih postignuća (ishoda znanja) i uspoređivanje sa rezultatima drugih (par, tim, razred...)</p> <p>Sposobnost da se greška doživljava kao stimulans za nove pokušaje iznalaženja rješenja, a ne kao kočnicu u daljem radu</p>	<p>Razvijanje svijesti o potrebi procjenjivanja, mjerenja i računanja, kao i njihovom značaju u svakodnevnom životu.</p> <p>Razvijanje interesa i smisla za kolektivne igre i zajedništvo kao faktora koji utiču na formiranje pozitivnih crta ličnosti.</p> <p>Razvijanje pozitivnog stava, ponašanja i sklonosti za otkrivanje, istraživanje i rješavanje problema kroz igru i zabavu.</p>	<p>Kroz jednostavnije i složenije aktivnosti i igre učenici:</p> <p>Učestvuju u svim etapama rada;</p> <p>Razlikuju predmete po boji, duljini i širini;</p> <p>Prostorno se orijentišu (u otvorenom i zatvorenom prostoru);</p> <p>Procjenjuju međusobne odnose predmeta,</p>	<p>Planira i organizira, koordinira, prati, reagira, upućuje, pomaže i korigira.</p> <p>Tematski povezuje sadržaje.</p> <p>Uključuje roditelje i druge uposlene u školi u realizaciju programskih sadržaja.</p> <p>Permanentno prati napredovanje učenika.</p> <p>Potiče samostalnu i timsku istraživačku i kreativni rad učenika.</p>
<p>II Predmeti oblika lopte, kocke, valjka i piramide</p> <p>- Upoznavanje predmeta oblika lopte, kocke, valjka i piramide, imenovanje oblika</p>	5 sati	<p>Imenovanje i razlikovanje predmeta po obliku</p> <p>Zapažanje, prepoznavanje sličnosti i različitosti predmeta iz neposrednog okruženja sa geometrijskim oblicima</p>			<p>- razlikuju i imenuju predmete po obliku</p> <p>- samostalno uočavaju, prepoznaju i definišu</p>	

<p>III Ravne i zakrivljene plohe (površni), likovi i linije (crte)</p> <p>- Likovi oblika ga, trokuta i pravokutnika - unutrašnjost i spoljašnjost - Otvorene i zatvorene ravne i krive linije (crte);</p> <p>(vanjština), unutra – na - Izvan</p> <p>- Tačke kao presjeci linija (sjecište)</p>	8 sati	<p>Prepoznavanje i razlikovanje likova datih oblika</p> <p>Razlikovanje vrste linija, unutrašnjost i spoljašnjost zatvorene linije;</p> <p>Identifikovanje i označavanje tačke gdje se linije presjecaju</p>			- uočavaju različite linije, unutrašnjost i spoljašnjost zatvorenih linija, sjecište linija	
<p>IV Skupovi, brojevi, relacije i operacije</p> <p>-Primjeri skupova, označavanje - Članovi skupa, pridruživanje elemenata dvaju skupova, brojnost - Brojevi od 1-3 - Uspoređivanje brojeva (>,<=,≠) - Brojevi 4 i 5 - Prethodnik i sljedbenik, opadajući i rastući brojni niz (predstavljanje na brojnoj liniji) - Zbrajanje i oduzimanje - Broj 0 - Brojevi od 6-9. Cifre (znamenke) od 0-9 - Broj 10 - Redni brojevi od 1-10</p>	50 sata	<p>- Imenovanje skupova prema različitim osobinama, - čitanje i pisanje brojeva od 0 do 10, - upoređivanje brojeva od 0 do 10,</p> <p>-Predstavljanje odnosa među brojeva koristeći znakove: (>,<=,≠) - identifikacija prethodnika i sljedbenika,</p> <p>- slikovito prikazivanje na brojevnoj liniji (u nizu)</p> <p>-rješavanje tekstualnih zadataka, - -korištenje rednih brojeva prve desetice -poznavanje sabiranja i oduzimanja do 10</p>			<p>- imenuju različite skupove predmeta i bića iz bliže i dalje okoline</p> <p>- čitaju i zapisuju brojeve do 10 - predstavljaju odnose među brojevima</p> <p>- identifikuju prethodnika i sljedbenika</p> <p>- sabiraju i oduzimaju do 10 rješavajući konkretne zadatke</p>	

GLAVNI ISHODI UČENJA

Znanje i razumijevanje:

Učenici će znati koristiti matematički jezik, rješavati opće primjerene matematičke i logičke zadatke, prepoznati podatke (koji su poznati, a koji nepoznati), aritmetičke probleme rješavati numeričkim operacijama, verbalizirati proces i tačno izražavati odgovor. Učenik treba postati svjestan da može koristiti matematiku za bolje upoznavanje stvarnosti i njenu primjenu u svakodnevnom životu.

Razvijati će sposobnosti:

Logičke sposobnosti kroz igru, ulaganjem misaonih napora pri rješavanju određenih matematičkih situacija i njihovim povezivanjem sa iskustvima iz vlastitog života .
Sve je slovo – sve je broj!

Vrijednosti i stavovi:

Dijete bi trebalo biti osposobljeno za samostalni rad, rad u parovima, manjim i većim grupama i da pri tome pokazuje odvažnost u otkrivanju i istraživanju novog i nepoznatog, da poštuje pravila, vrednuje lične i stavove drugih, da razvija sposobnost komunikacije i timskog rada.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI

- Da znaju prepoznati i imenovati oblike u neposrednoj okolini
- Da s radošću rješavaju zadatke
- Znaju rješavati problemske zadatke koji se odnose na sabiranje i oduzimanje u okviru prve desetice

Do indikatora uspješnosti dolazimo primjenom:

- praktičnih radova
- zadataka objektivnog tipa i drugih oblika vrednovanja
- portfolija kao pokazatelja aktivnosti u učenju i usvojenosti matematičkih sadržaja

STRATEGIJE NASTAVE I UČENJA (DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE)

U nastavi matematike smatramo kao najidealniju kombinaciju tradicionalnih i savremenih metoda i oblika rada. Zagovaramo tzv. kognitivistički pristup koji podrazumijeva razvijanje konceptualnih znanja i smisleno usvajanje kognitivnih shema (konceptata), umjesto dosadašnjeg asocijativnog pristupa koji inzistira na vježbanju (usvajanju) postupaka. Sadržaje iz matematike treba tematski povezivati sa nastavom drugih predmeta. Uvažavajući individualne sposobnosti učenika, u nastavi matematike primijenjivati diferencirani pristup izboru sadržaja i načina rada.

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Moja okolina u sastavu:

Hajruđin Neradin, prof. razredne nastave

Adisa Šualija, prof. razredne nastave

Azra Nikšić, prof. razredne nastave

Amra Medar, nast. razredne nastave

Irma Hurić, magistar razredne nastave

MOJA OKOLINA

(2 časa sedmično – 68 časova godišnje)

NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: MOJA OKOLINA

1.razred

Sarajevo, juni 2018.godine

MOJA OKOLINA - I RAZRED

(2 sata sedmično – 68 sati godišnje)

**Obrazloženje :*

- *Nastavna jedinica “ Raskrsnica” se ne realizuje, (realizovati u drugom razredu);*

- *Sadržaji nastavne jedinice “Porodica kao organizirana zajednica se ponaša po jasno utvrđenim pravilima” se realizuje u sklopu nastavne jedinice “ Život i rad u porodici, zaduženja i obaveze”;*

- *Nastavna jedinica “ Život i rad ljudi u mjestu” se ne realizuje (realizovati u drugom razredu);*

- *Sadržaji nastavne jedinice “ Životinje iz bližeg okruženja” se realizuje u sklopu nastavne jedinice “ Domaće i divlje životinje, kućni ljubimci”;*

- *Nastavna jedinica “ Mladunčad životinja” se ne realizuje (realizovati u drugom razredu);*

UVOD

Nastavni program MOJA OKOLINA integriše aspekte proučavanja prirode i društva, potrebnih za uvođenje učenika u razumijevanje svijeta koji ga okružuje. U fokusu pažnje su znanje o prirodi i čovjeku, znanje o načinima rada u nauci i razvoj sposobnosti korištenja tih znanja, da bi se utvrdili stavovi o pitanjima koji se tiču okoline, zdravlja i međuljudskih odnosa, na način primjeren uzrastu i interesima djeteta.

Da bi se realizacija nastavnog programa što više usmjerila na ishode učenja, tj. na ono što bi učenici trebali znati i umjeti nakon završetka prvog razreda, uz didaktičko- metodičke upute je data njihova detaljnija razrada (specificirana u odnosu na znanje i razumijevanje učenika, razvoj njegovih sposobnosti, vrijednosti, stavova i ponašanja, te aktivnosti učenika i nastavnika). Ovaj dio programa treba da olakša nastavniku planiranje nastave sve do nivoa nastavnog sata.

Šire informacije o organizaciji nastave i strategijama učenja, ocjenjivanju i stručnoj spremi i profilu nastavnika date su u okviru zajedničkog dijela nastavnih programa i planova.

ULOGA I ZNAČAJ PREDMETA

Nauka pruža jasan pogled i način razmišljanja o svijetu. Proučavanje nauke pomaže učenicima da ispituju utjecaj naučnog znanja na vlastiti život i primjenu tog znanja u vlastitom okruženju i zajednici. Ono također pruža učenicima priliku da postanu osobe koje samostalno uče i promovira razvoj njihovih stavova prema nauci i okruženju.

U okviru predmeta MOJA OKOLINA, učenici opažaju, istražuju i postavljaju pitanja o školi, porodici i okolini kao važnim mjestima njihovog života i razvoja, živim bićima, Oni rade zajedno u prikupljanju dokaza i materijala pomoću kojih traže odgovore na ta pitanja, povezujući to sa jednostavnim naučnim idejama i postupcima. Pri tome oni izvode oglede i koriste jednostavan naučni jezik za saopćavanje ideja i prepoznaju uvjete za sopstvenu sigurnost, sigurnost drugih i zdrav način života.

Proučavanje predmeta MOJA OKOLINA olakšava kasniji proces sticanja akademskih znanja iz oblasti prirodnih i društvenih nauka, kao i odgovarajućih tehničkih i tehnoloških znanja

CILJ

Razvoj dječjih potencijala i radoznalosti kroz aktivan odnos i komunikaciju sa sredinom koja ga okružuje, uz uvažavanje individualnosti učenika.

ZADACI

Upoznavanje živog i materijalnog svijeta kroz igru i učeniku primjerene aktivnosti istraživačkog, logičkog i praktičnog karaktera, kroz aktivnu komunikaciju i odnos prema sadržajima učenja u neposrednoj okolini

Podsticanje i razvijanje stvaralačke mašte i stvaralačkog mišljenja.

Osposobljavanje za sigurnost u saobraćaju.

Osposobljavanje za kulturu komunikacije sa odraslima i vršnjacima u socijalnom okruženju i podsticanje razvoja socio-emotivne inteligencije

Razvijanje kulturnih, radnih i higijenskih navika i njihovo njegovanje

Razvijanje ekološke svijesti i kulture, osposobljavanje za primjenu ekoloških znanja u neposrednoj okolini i svakodnevnom životu.

SADRŽAJ

1. SREDINA U KOJOJ ŽIVIM

1. 1. Škola

1. 2. Ja na putu od kuće do škole

1. 3. Moja porodica/obitelj

1. 4. Moje mjesto i okolina

2. PRIRODA

2. 1. Vrijeme:

2. 2. Biljke i životinje:

2. 3. Čovjek i priroda

2. 4. Naše tijelo

MOJA OKOLINA					
SADRŽAJ	ZNANJE I RAZUMIJEVANJE	ŠPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOSTI UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA (ORGANIZACIJA I METODE NASTAVE I UČENJA, OCJENJIVANJE)
SREDINA U KOJOJ ŽIVIM					
<p>ŠKOLA Kako da učimo. Udžbenici i pribor – upotreba i čuvanje Ime (naziv škole), Prostorije i uposlenici u školi. Škola kao organizirana zajednica, pravila ponašanja Higijena u školi Prava djeteta</p>	<p>Učenici/ce znaju: Ime škole, učitelja/ice, drugova u razredu i šire, Razumiju pravila ponašanja i rada u školi, da je škola organizirana zajednica u kojoj se zna ko šta radi, Imenovati prostorije u školi i njihovu namjenu, (gdje se ko nalazi, šta radi i zašto), Učenici prepoznaju osnovna dječija prava, Da je u čistom radnom prostoru prijatnije raditi i boraviti</p>	<p>Učenici/ce mogu: Prepoznati uposlenike u školi, učenike/ice u odjeljenju i šire, Komuniciraju sa drugovima, nastavnikom/icom i ostalim uposlenicima u školi, Posmatranje dešavanja u školi: šta, kako, zašto, Samostalno pronalaženje učionice i ostalih prostorija u školi, Uzajamno potpomaganje i saradnja, Pozdravljanje starijih, nastavnika/ica i drugih uposlenika u školi, Održavanje higijene radnog prostora</p>	<p>Stvaranje pozitivne slike o školi i školskoj zajednici, Život i rad u školi se odvija po striktno definiranim pravilima, Razvijanje pozitivne slike i pozitivnog stava o sebi, Razvijanje svijesti da smo član organiziranog društva i da se ponašamo po određenim pravilima, Razvijanje svijesti o obavezama i njihovom ispunjavanju, Sam i zajedno sa ostalim učenicima, održavanjem higijene radnog prostora, razvijanje svijesti o ekologiji</p>	<p>Redovan i blagovremen dolazak u školu, pronalazak učionice i mjesta u njoj, Interakcija u odjeljenju Ponašanje po pravilima, Provedba discipline i higijene u školi, Pozdravljanje uposlenih u školi, Međusobno pozdravljanje, pozdravljanje nastavnika/ca, održavanje higijene radnog prostora. Simulacione igre</p>	<p>Planira, osmišljava igre i interakcijsko učenje Komunicira sa učenicima/cama, diskutuje, upućuje učenike/ce na izvore znanja. Uključuje roditelje i druge uposlene u školi u realizaciju programskih sadržaja, Nastavnikova procjena individualnog napretka učenika, motiviranje učenika/ca za rad,</p>
<p>UČENIK U SAOBRAĆAJU Ja u saobraćaju, Put od kuće do škole, Ulica, pješačka staza, pješački prijelaz (zebra), Pravila kretanja putem (ulicom) bez trotoara i ulicom sa trotoarom,</p>	<p>Imenovanje svog naselja i ulice, Prepoznavanje pješačkog prelaza (zebre) kao mjesta na kojima se jedino može preći ulica, Pravilno kretanje ulicom bez i sa trotoarom, Prepoznavanje semafora i značenje boja svjetlosti na semaforu</p>	<p>Opisivanje puta od kuće do škole, Raspoznavanje i razlikovanje sredstava za prevoz roba i ljudi, Samostalan i bezbjedan dolazak u školu koristeći najsigurniji i najkraći put, Korištenje pješačkog prelaza (zebre), za prelazak ulice</p>	<p>Razvijanje svijesti o saobraćaju kao grani privrede koji se odvija po striktno utvrđenim pravilima, Poštivanje saobraćajnih znakova i propisa, Razvijanje poštovanja prema starijima i invalidima, ustupanje</p>	<p>Praktičan rad van škole, zajedničko i pojedinačno kretanje ulicom, prelazak preko ulice, Imenovanje saobraćajnih znakova, Prelazak ulice na znak zelenog svjetla i na znak policajca koji reguliše saobraćaj,</p>	<p>Posmatra i prati učenika u saobraćaju Direktno učešće sa učenicima u saobraćaju, Osmišljava, priprema i organizira igre u učionici vezane za saobraćaj, Rukovodi, upućuje, pomaže... Simulacije na kompjuteru</p>

<p>Saobraćajni znaci na putu od kuće do škole i semafor, Vozila javnog prevoza i ponašanja u tim vozilima, Stajališta sredstava javnog prevoza,</p>	<p>, Prepoznavanje vozila javnog prevoza, samostalno i bezbjedno prelaženje ulice, Raspoznavanje saobraćajnih znakova koji se nalaze na putu od kuće do škole samo za pješake i bicikliste.</p>	<p>Korištenje trotoara za kretanje ulicom sa trotoarom i kretanje lijevom stranom ulice bez trotoara</p>	<p>mjesta starijima i invalidima, Kultura ponašanja u vozilima javnog prijevoza, Razvijanje svijesti o kulturi ponašanja u saobraćaju</p>	<p>Modeliranje saobraćajnih sredstava od različitih materijala u učionici, Crtanje saobraćajnih znakova kao jednostavnih simbola, Crtanje zebri, (prva znanja iz kartografske pismenosti) Prikladne igre u učionici. Rasprave o ponašanju u pojedinim situacijama,</p>	<p>Organizira praktične vježbi na ulici i saraduje sa roditeljima i saobraćajnom policijom</p>
<p>PORODICA/OBITELJ Moja porodica i njeni članovi (majka, otac, brat, sestra, nana (nena, baka), djed, Ja u porodici; sin, kći, brat, sestra, unuk, unuka Život i rad u porodici, zaduženja i obaveze,</p> <p>Porodica živi u kući stan – (opremljenost)</p>	<p>Imenovanje članova uže i dalje familije, Razlikovanje krvnih odnosa u porodici/obitelji; roditelji, djeca, unuci, braća, sestre... Imenovanje zanimanja članova uže porodice , Uočavanje razlike između kuće i stana i njihove opremljenosti,</p>	<p>Poređenje porodica, uočavanje sličnosti i razlika , diskusije Poštovanje članova uže porodice, Identifikuje i njeguje odnose u porodici. Ispunjava svoje obaveze samostalno ili uz pomoć nekoga od članova porodice,</p>	<p>Razvijanje pozitivnog mišljenja o porodici, osjećaja pripadnosti porodici, o samom sebi, Razvijanje povjerenja i samopouzdanja, Porodica kao uređena zajednica u kojoj se svako ponaša prema pravilima, Poštivanje članova porodice, poštivanje kućnog reda.</p>	<p>Pomoć u porodici, Održavanje higijene doma i lične higijene, Prigodne igre (uloge članova porodice), Crtanje porodičnog stabla, Pomaganje članovima porodice, prezentacija crteža, fotografija</p>	<p>Osmišljavanje prigodnih igara za interaktivno učenje, Posjeta porodici, Rukovođenje aktivnostima učenika, Procjena interesovanja i napretka učenika, razvijanje kreativnosti i radnih i higijenskih navika kod učenika</p>
<p>MOJE MJESTO I OKOLINA Moje mjesto je grad/selo;</p>	<p>Imenovanje mjesta u kojem živimo, Razlikovanje grada od sela,</p>	<p>Razlikovanje grada od sela, Opisivanje grada i sela Kultura ponašanja na javnom mjestu,</p>	<p>Razvijanje pozitivnih stavova</p>	<p>Crtanje mjesta i okoline, Posjeta najznačajnijim objektima u mjestu, kulturnim i javnim</p>	<p>Osmišljavanje i realizacija simulacionih igara za djecu, Pripremanje i vođenje djece kroz aktivnosti dijaloga i interakcije,</p>

<p>razlika između grada i sela , Moje mjesto je brdovito/ravničarsko, *FAKULTATIVNI SADRŽAJI Prirodne ljepote u mjestu, - obilazak, posjeta, značajnim objektima u mjestu.</p>	<p>Opisivanje mjesta sa isticanjem najznačajnijih objekata Imenovanje značajnijih objekata u mjestu,</p>	<p>Ponašanje u zgradi i u kući, Poštivanje pravila ponašanja</p>	<p>prema mjestu stanovanja, Razvoj svijesti o očuvanju životne sredine. Razvijanje pravilnog odnosa prema mjestu, znamenitostima mjestu i prirodnim ljepotama, očuvanje prirodnih ljepota</p>	<p>ustanovama, posjeta drugom mjestu</p>	<p>Pomoć učenicima u samostalnom i grupnom radu. Procjenjuje učenička postignuća, podstiče kreativnost, Saradnja sa lokalnom zajednicom</p>
---	---	---	---	--	---

PRIRODA					
SADRŽAJ	ZNANJE I RAZUMLJEVANJE	ŠPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOSTI UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA (ORGANIZACIJA I METODE NASTAVE I UČENJA, OCJENJIVANJE)
SREDINA U KOJOJ ŽIVIM					
<p>VRIJEME</p> <p>Dan i dijelovi dana /dan-noć) sedmica, Mjesec i godina, Godišnja doba,</p>	<p>Imenovanje dijelova dana, Imenovanje dana u sedmici, Imenovanje godišnjih doba i karakteristike, Promjene na biljkama i životinjama u različita godišnja doba,</p>	<p>Razlikovanje dijelova dana, i dana u sedmici, imenovanje mjeseci, Praćenje promjena u prirodi u godišnja doba (imenovanje godišnjih doba prema vremenskim prilikama) i bilježenje Posmatranje vremena tokom dana,</p>	<p>Razvijanje pozitivnih stavova i mišljenja o prirodnom okruženju, razvijanje ekoloških stavova, pozitivnih navika, ponašanje u skladu sa godišnjim dobima.</p>	<p>Istraživačke aktivnosti u prirodi Izrada zidnih panoa, Odijevanje prema vremenskim prilikama, Čuvanje zdravlja,</p>	<p>Vodi aktivnosti učenika, usmjerava, pokazuje, demonstrira Pridružuje se tematskom planiranju u uvezuju sa drugim predmetima Koristi kompjuterske simulacije prognoziranja vremena,</p>
<p>BILJKE I ŽIVOTINJE</p> <p>Istraživačke aktivnosti u prirodi Razlika između biljaka i životinja, Domaće životinje, Divlje životinje, Kućni ljubimci, Koristi od biljaka i životinja, Uloga i značaj vode i svjetlosti za živi svijet</p> <p>Ogledi sa biljkama, vodom i svjetlosti</p>	<p>Biljke i životinje zajedno čine živu prirodu, Na biljkama nastaju promjene u različita godišnja doba, Biljke i životinje su korisne i zato ih uzgajamo, Imenovanje pojedinih biljaka i životinja iz bližeg okruženja i njihove osobine, Prepoznavanje i imenovanje lista, cvijeta, stabla i korijena kod cvijetnih biljaka</p>	<p>Razlikovanje biljaka od životinja, Imenovanje biljaka i životinja iz okruženja, Uočavanje promjena na biljkama i životinjama u različita godišnja doba, Grupisanje živih bića prema vidljivim sličnostima i razlikama</p>	<p>Razvijanje pozitivnog odnosa prema biljnom i životinjskom svijetu, Razvoj ekološke svijesti i svijesti o korisnosti postojanja biljnog i životinjskog svijeta, Ko voli životinje voli i ljude Razvija ljubav prema prirodi i čuvanju okoline</p>	<p>Uzgoj kućnog cvijeća, kućnih ljubimaca, Posjeta zoološkom vrtu, posjeta polj. dobru ili plasteniku, prikupljanje prirodnih materijala iz prirode koji mogu koristiti u radu, Čišćenje školskog vrta ili okolice škole, Uzgoj cvijeća u školskom dvorištu. Skupljanje i sređivanje uzoraka i zbirki Ogledi sa vodom vazduhom, biljkama...</p>	<p>Pripremanje učenika za posjete i izlaske u prirodu, Osposobljavanje učenika za uočavanje promjene na biljkama i životinjama u različita godišnja doba, bilježenje, prikupljanje materijala, rukovodi radom učenika, izradi zidnog kalendara. Upućuje učenike na korištenje TV, kompjutera, i dr. didaktičkih materijala</p>

<p>NAŠE TIJELO Svijest o mom tijelu,</p> <p>Očuvanje zdravlja(higijena I ishrana)</p>	<p>Razlikovanje dječaka od djevojčica i njihove karakteristike, Čistoća je pola zdravlja, Ličnu higijenu održavamo redovno, Imenovanje sredstva za ličnu i drugu higijenu i Imenovanje raznovrsne hrane i razlikovanje zdravog, od nezdravog</p>	<p>Održavanje lične higijene, Korištenje sredstava za ličnu higijenu, Pravilna upotreba pribora, pravilna ishrana.</p>	<p>Razvijen gender stav u okruženju, Pomaganje drugaricama i drugovima, starijima i slabijima, Redovno održavanje lične higijene, higijene prostora u kojem boravimo i radimo i higijene okoline, razvoj ekološke svijesti, pravilnog odnosa prema okruženju. Pomoć u kućanskim i drugim poslovima, Pravilna ishrana je garant dobrog zdravlja.</p>	<p>Poštivanje drugarica u učionici, Redovno održavanje lične higijene, Izrada jelovnika, rasporeda zaduženja za održavanje higijene životnog prostora, Postavljanje i rasporemanje stola, Praktična upotreba sredstava za ličnu higijenu, Izbor zdrave hrane.</p>	<p>Razvija interesovanja učenika, prikuplja, pokazuje, rukovodi, pomaže, upućuje koordinira, osmišljava igre interakcije, evaluira, procjenjuje individualna postignuća učenika.</p>

GLAVNI ISHODI UČENJA

Znanje i razumijevanje

Učenici bi trebali imati znanje i razumijevanje:

- svojoj užoj i široj okolini i dešavanjima u njima,
- živim bićima i odnosima među njima i posebno o čovjeku i njegovom odnosu prema prirodi

Sposobnosti

Učenici bi trebali razviti sposobnost istraživanja :

- kroz traženje ideja, provođenjem jednostavnih posmatranja i oglada, te poređenjem svojih predviđanja sa stvarnim rezultatima ,
- prenošenjem novih informacija kroz pojedinačni i timski rad.

Vrijednost, stavovi ponašanje

Učenici će razviti pozitivne vrijednosti i stavove prema sebi samima, prema drugima, svojoj okolini i učenju kao cjeloživotnom *procesu*.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI

1. SREDINA U KOJOJ ŽIVIM

1. Učenici su sposobni da opišu razred i školu, predstave užu porodicu, snalaze se u saobraćaju, opišu svoje mjesto.
2. Učenici su sposobni da uoče bitne osobine živih bića, predmeta i pojava u njihovom okruženju, da ih upoređuju i iskazuju interes za njihovo razumijevanje.
3. Učenici su sposobni da na osnovu posmatranja i aktivnog učešća samostalno donose odgovarajuće zaključke i imaju izgrađen stav prema okruženju.

2. PRIRODA

1. Učenici razlikuju živu od nežive prirode i navode sličnosti i razlike.
2. Učenici su sposobni da uočavaju promjene na živim bićima i prirodna dešavanja u svojoj okolini i zavisnost žive od nežive prirode i iskazuju radoznalost za proučavanje prirode.
3. Učenici samostalno posmatraju, prikupljaju, upoređuju, donose zaključke i objašnjavaju i obrazlažu posmatrane pojave i procese i pravilno se ponašaju prema prirodi.

ORGANIZACIJA NASTAVE I STRATEGIJE UČENJA (DIDAKTIČKO –METODIČKE NAPOMENE)

Sadržaj i proces učenja, a pogotovo rezultati učenja bitno su uvjetovani načinom učenja odnosno kako učenici treba da uče, a nastavnici da poučavaju i pomažu da bi učenici sticali odgovarajuća znanja, razvijali sposobnosti, vrijednosti, stavove i ponašanje.

Djeca uzrasta od šest godina su veoma sklona istraživanju, ispitivanju i provjeravanju svega što ih okružuje. Njihova radoznalost nema granica i nju treba razvijati i jačati kroz vođenje učenika u «njihovom svijetu» radi sticanja spoznaje o svijetu općenito. **S toga, nastavni proces mora biti dobro osmišljen, planiran i pripremljen, jer jedino na takav način se može udovoljiti radoznalosti učenika.** Ambijent u kojem se djeca osjećaju udobno i sigurno, uz dobro rukovođenje svim aktivnostima u nastavi je neophodan uvjet dobrih rezultata. To se postiže kombiniranjem tradicionalnih metoda i oblika rada sa korištenjem i primjenom metoda aktivnog učenja i interaktivne nastave (pitanja i

odgovori, igre i simulacije, rasprave, dramatizacije, učenički ogledi, izvještaji, mali istraživački projekti), i u skladu s tim, rad u manjim i većim grupama, parovima, samostalan rad učenika i dr.

Za učenike koji pokazuju poseban interes ili veće sposobnosti planiraju se posebni sadržaji, sto je vrlo bitno kod planiranja i individualnog pristupa sadržaju i učeniku.

Pojedine sadržaje Moje okoline treba realizirati u međusobnoj povezanosti sa sadržajima svih drugih predmeta.

Detaljniji opisi toga šta i kako učenici treba da budu učeni u pojedinim područjima učenja, uključujući i aktivnosti učenika i nastavnika dati su u dijelu programa pod nazivom ISHODI UČENJA.

U nastavi Moje okoline važno je osposobljavati učenike da kritički razmišljaju i razumiju koncepte, na način koji je svojstven nauci. Zato je neophodno podsticati učenički istraživački pristup svijetu koji ga okružuje . Učenike treba naučiti da posmatraju šta se dešava u prirodi i prilikom izvođenja ogleada , te kako objasniti i koristiti dobivene rezultate

. Kako učenici o nekoj aktivnosti najbolje uče na neposrednom iskustvu, dominantno mjesto treba da imaju ogledi koje izvode učenici individualno ili u timovima. Pri tome je neophodno objasniti učenicima procedure i tehnike izvođenja ogleada, naučiti ih kako da koriste svoja čula u tom procesu, predviđaju šta će se desiti, bilježe i uređuju dobivene podatke, pomoći im da uoče sličnosti i razlike, kritički razmatraju uočeno i donose odgovarajuće zaključke i upozoriti ih na eventualne opasnosti. Poslije provedenog ogleada treba zajedno sa učenicima pažljivo razmotriti šta se događalo i zbog čega , da li su predviđanja bila ispravna, ohrabriti ih za drugačije i nove oglede. Prilikom planiranja i izvođenja ogleada bitno je kod učenika podsticati radoznalost, maštu i divergentno mišljenje.

OCJENJIVANJE

Učenici se ocjenjuju na osnovu sposobnosti da razumiju koncepte i kritički razmišljaju, njihovih obrazovnih postignuća i sposobnosti primjene novog znanja. **Učenike treba posmatrati i ocjenjivati u demonstriranju aktivnosti, za vrijeme**

izvođenja te aktivnosti. Za ocjenjivanje i evaluaciju napredovanja učenika koristiti različite instrumente

i postupke:

- sposobnosti i vještine učenika za vrijeme izvođenja aktivnosti (učenički ogled, praktičan rad, usmeno i pisano izvještavanje i drugo),
- učešće i doprinos u interakciji (rad u velikim i malim grupama, učenički projekti, istraživanja i dr.)
- putem zadataka objektivnog tipa i drugih odgovarajućih ispitnih postupaka
- portfolio učenika.

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Muzička/ Glazbena kultura u sastavu:

Hajrudin Neradin, prof. razredne nastave

Adisa Šuvalija, prof. razredne nastave

Azra Nikšić, prof. razredne nastave

Amra Medar, nast. razredne nastave

Irma Hurić, magistar razredne nastave

MUZIČKA/ GLAZBENA KULTURA

(2 časa sedmično – 68 časova godišnje)

NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: MUZIČKA/ GLAZBENA
KULTURA
1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA – I RAZRED

(2 sata sedmično – 68 nastavnih sati godišnje)

***Obrazloženje**

Izvršene su određene korekcije Nastavnog programa iz nastavnog predmeta Muzička/ Glazbena kultura za prvi razred devetogodišnje osnovne škole:

Oblast SLUŠANJE MUZIKE

- *Nastavna jedinica „ Medo pleše“, B.Krnic se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica „ Koračnica“,D. Šostakovič se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica „ Čudo golemo“ se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica „ Pastirče“ se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica „Ples pilića u ljuskama“ P.Musorgski se ne realizuje*

U toku školske godine učenici treba da nauče najmanje 15 pjesama.

U toku školske godine učenici treba da nauče najmanje 10 muzičkih igara.

U toku školske godine učenici treba da nauče najmanje 15 brojalica.

U toku školske godine učenici trebaju kroz slušanje upoznati najmanje 10 kompozicija.

Za programske sadržaje koji se odnose na Dječije stvaralaštvo predlažemo najmanje 10 časova

***Preostali fond od 8 sati moguće je realizovati kao časove ponavljanja i utvrđivanja usvojenih sadržaja!**

ULOGA I ZNAČAJ

Sa stanovišta razvojne psihologije i potreba djeteta ovog uzrasta, značaj sadržaja predmeta Muzička/glazbena kultura sastoje se u slijedećem: Muzika je jedan od ključnih elemenata u razvoju govora i verbalne komunikacije i eventualnom blagovremenom otklanjanju teškoća u ovom području. Istovremeno ona je jedan od naznačajnijih elemenata razvoja motorike, skladnih pokreta i korekcija eventualnih poteškoća u ovom domenu. Muzika je značajan faktor u funkciji podsticanja pažnje, pamćenja i mišljenja, a aktivno muziciranje (pjevanje, sviranje i improvizacija na Orffovim instrumentima) snažno podstiče dječiju kreativnost i stvaralaštvo uopće.

Muzika je ključni faktor u emocionalnom razvoju djeteta jer omogućava izražavanje i doživljavanje emocija i snažno doprinosi razvoju estetske kulture ličnosti. Pored individualnog izražavanja, ona najprirodnije uspostavlja odnose i relacije u grupi i društvu, a takvu snagu nema ni jedno područje u nauci i umjetnosti. Kroz muziku dijete iskazuje i jača svoje samopouzdanje, osjećaj kompetentnosti i vlastite vrijednosti. Zbog toga muzika kao verbalna, neverbalna i univerzalna komunikacija među ljudima cijelog svijeta u čovjekovom životu ima dominantno mjesto i kao potreba.

CILJ I ZADACI

Cilj nastave predmeta Muzička/Glazbena kultura uopće je buđenje interesa, ljubavi i razvoj pozitivnog odnosa prema muzici, otkrivanje i razvoj senzibiliteta i muzikalnosti, te dječijih kreativnih i estetskih sposobnosti, da bi muzika vremenom postala ne samo znanje nego i potreba svake ličnosti.

Zadaci nastave Muzička/

Glazbena kultura su:

- da se njeguje i kultivira dječiji glas (pravilno disanje, jasan izgovor riječi, intonativno tačno pjevanje),
- da se otkriva i razvija dječija muzikalnost sa specifičnim sposobnostima, muzičko pamćenje, osjećaj za ritam, za visinu, trajanje i kvalitet zvuka),
- da se kroz individualno, grupno i kolektivno muziciranje djeca osamostaljuju i socijaliziraju,
- da se podstiče, razvija i njeguje dječija kreativnost u muzici (kao i ostalim oblicima stvaralaštva: pokret, likovno i literarno uz muziku),
- da se razvija emocionalna i estetska osjetljivost djeteta za kvalitet muzike,
- upoznavanjem karakterističnih narodnih pjesama razvijati ljubav prema muzičkoj i kulturnoj baštini BiH i domovini,
- da se kod djece podstiče razvoj trajnih interesa i ljubav prema muzici kako bi ona postala njihova trajna potreba.

PROGRAMSKI SADRŽAJI

I PJEVANJE I SVIRANJE

II MUZIČKE IGRE

III BROJALICE

IV SLUŠANJE MUZIKE

STRUKTURA SADRŽAJA

PJEVANJE I SVIRANJE	MUZIČKE IGRE	BROJALICE	SLUŠANJE MUZIKE
<p>1. Lete, lete, laste, Julio Marić/Nasiha Kapidžić-Hadžić</p> <p>2. Snivaj, spavaj, F. Schubert</p> <p>3. Jesen, M. Meršnik</p> <p>4. Čisto dijete, autor?</p> <p>5. Mali đaćki valcer, N. Hercigonja</p> <p>6. Šaputanje, N. Hercigonja</p> <p>7. Školsko zvono, D. Basrak</p> <p>8. Desilo se prekjuče, M. Milić</p> <p>9. Mojazemlja BiH, Suad Arnautović</p> <p>10. Veseljak, Z. Špoljar</p> <p>11. Maca prede,</p> <p>12. Padaj, padaj, snježiću, Dragutin Basrak</p> <p>13. Satić kuca, Zlatko Špoljar</p> <p>14. Proljeće, V. Astardžijeva</p> <p>15. Majka uz kolijevku, J. Gotovac</p> <p>16. Ide, ide patak, J. Bitenc</p> <p>17. Đak veseljak, Refik Hodžić</p> <p>18. Na krilima vjetra, Suad Arnautović</p> <p>19. Semafor, Asim Horozić</p> <p>20. Visibaba, S. Korunović</p> <p>21. Pjesmao konjiću, Božidar Stančić</p>	<p>1. Hoki -poki</p> <p>2. Pačiji ples</p> <p>3. Klackalica, Grčka dječija igra</p> <p>4. U šumici zeko</p> <p>5. Koka i pilići</p> <p>6. Igraju se vrapci</p> <p>7. Ovako se ruke miju</p> <p>8. Berem, berem grožđe</p> <p>9. Strina rodo</p> <p>10. Zekopleše</p> <p>11. Djecai zečići</p> <p>12. Žabe i roda</p> <p>13. Pilići</p> <p>14. Dječija narodna kola BiH</p>	<p>1. Jedan, dva, tri</p> <p>3. Eci, peci, pec</p> <p>4. Tara, tara, tačke</p> <p>5. Žari, žari, žar</p> <p>6. Kiša pada na travicu</p> <p>7. Pusti pužu rogove</p> <p>8. Prešo Petar</p> <p>9. Od koga si ti</p> <p>10. Tri</p> <p>11. Tuži baba Reza</p> <p>12. Guče siva grlica</p> <p>13. Padaj padaj snježe</p> <p>14. Voli da se mazi</p> <p>15. Lastavice, gdje si bila</p>	<p>1. Uspavanka, W.A. Mozart</p> <p>2. Uspavanka, F. Schubert</p> <p>3. Uspavanka, J. Brahms</p> <p>4. Za Elizitu, L. van Beethoven</p> <p>5. Labud, K.S. Sans</p> <p>6. Bubarov let, N.R. Korsakov</p> <p>7. Uvijek nek bude sunce, A. Ostrovski</p> <p>8. Sarajevo ljubavi moja, Kemal Monteno</p> <p>9. Deca su ukras sveta, M. Subota</p> <p>10. Arija iz svite br. 3, J. S. Bach</p> <p>11. Kanon za tri glasa u D-duru, J. Pachelbel</p> <p>12. Duet mačaka, G. Rossini</p> <p>13. Kad bi svi ljudi na svijetu, A. Dedić</p> <p>14. Djeca pjevaju uspavanke, Princes krofne</p> <p>15. Djeca pjevaju sevdalinke, Princes krofne</p> <p>16. Zemljo moja, Kemal Monteno</p> <p>17. Tradicionalne pjesme naroda Bosne i Hercegovine</p>

V DJEČIJE STVARALAŠTVO

Uz korištenje Orffovog dječijeg instrumentarija i priručnih instrumenata, uputiti djecu na praćenje pjevanja, improvizaciju, te učešće u muzičkim dramatizacijama. Poželjno je sa djecom raditi nekoliko ovakvih muzičkih dramatizacija. Muzičke dramatizacije raditi i prilikom obrade brojalica, pjevanja i sviranja, te muzičkim igrama.

Na početku školske godine na času upoznati učenike sa predmetom Muzička/Glazbena kultura kroz osluškivanje i prepoznavanje različitih vrsta zvukova koji se nalaze svuda oko nas.

Na jednom od nastavnih sati mogu se izrađivati priručni instrumenti (plastične boce, riža, grah...).

Nastavnicima se ostavlja mogućnost da iz svake oblasti ubaci onoliko časova koliko smatra da je potrebno u skladu sa odjeljenjem i potrebama djece.

Izbor pjesama, muzičkih igara, brojalica ili slušanja muzike može biti po vlastitom izboru (ali naravno, pratiti uzrasne karakteristike djece, te sadržajno birati muzičke sadržaje koji imaju odgojno – obrazovni karakter.)

Nastavne sate ponavljanja i provjeravanja znanja uskladiti sa potrebama odjeljenja.

Oblast dječije stvaralaštvo omogućava i djeci i učiteljima da značajno razvijaju svoju kreativnost, a posebno dolazi do izražaja primjena didaktičkih principa: trajnost znanja i povezivanje svih sadržaja kroz praktičnu primjenu.

OCJENJIVANJE

Učenici se ocjenjuju opisno. Najprije se napravi inicijalno ispitivanje i izvrši uvid u muzikalnost i znanja i konstatuju problemi u razvoju djeteta u ovom području. U toku edukativnog procesa prati se i evidentira ispoljavanje dječije muzikalnosti, muzička memorija, osjet za visinu, trajanje, glasnoću i boju odnosno zvučne kvalitete (formativno ocjenjivanje). Pritom se vodi računa da li djeca doživljavaju i razumiju muzičke elemente, kako razmišljaju, postignuća u primjeni saznanja, te interes i odnos prema muzici. Na kraju godine sumiraju se rezultati u obliku više opisnih ocjena i najzad u jednu koja se unosi u knjižicu.

Za ocjenjivanje i evaluaciju napredovanja učenika koriste se instrumenti i postupci:

- demonstriranje sposobnosti kroz pjevanje, brojalice, sviranje na priručnim i Orffovim instrumentima, improvizaciju, izražavanje doživljaja muzike pokretom, likovno ili literarno.
- učešće i doprinos u interakciji (rad u velikim i malim grupama, projekti, istraživanja zvučnih boja i izradi improvizovanih instrumenata)
- putem raznih ispitnih postupaka: zadaci objektivnog tipa u sličicama (instrumenti, slagalice, labirint, rebusi)
- portfolio učenika.

Objašnjenja i didaktičko-metodičke napomene

U izboru **pjesama** nastavnik treba voditi računa o tom da one odgovaraju opsegu dječijeg glasa i da su im po sadržaju i karakteru interesantne i bliske. U prigodnoj atmosferi, dijete treba najprije emotivno da doživi pjesmu i osjeti njen umjetnički kvalitet, slušajući nastavnika koji pjeva uz pratnju melodijskog instrumenta (klavir ili sintisajzer). Uz pjevanje nastavnika djeca će naučiti pjevati pjesmicu istovremeno melodiju i tekst, kolektivno, grupno i individualno.

Učiti ih u cjelini slušajući pjevanje nastavnika (uz pratnju instrumenta) uz pravilno držanje tijela i disanje (preduslov za pjevanje), sa odgovarajućom intonacijom i dikcijom, precizno i ujednačeno, uz odgovarajući tempo i dinamiku u skladu sa njenim karakterom najprije kolektivno, zatim u grupi, u paru i individualno.

Igre sa pjevanjem i različitim sadržajem treba birati u tom smislu da djeca podražavaju razne radove, život u prirodi, narodne običaje i drugo. One imaju osnovni zadatak da se pravilno izvodi melodija, i usavršava skladno, izražajno, slobodno i ritmički povezano kretanje uz muziku. Tako se istovremeno kretanjama izražava karakter, ritam, tempo i dinamika pjesme, a razvijaju i usavršavaju preciznost, lakoća, skladnost i izražajnost pokreta uz muziku. Igre i narodna kola sastoje se iz osnovnih pokreta: hodanje, poskakivanje s plesnim elementima, razne kretnje ruku, pljeskanje, tapkanje, okreti itd. Koreografija okretne igre i narodna kola mogu imati utvrđene figure i kretnje. Veoma su vrijedne slobodne ritmičke igre u kojima dolazi do izražaja dječija improvizacija i kretnje i to na muziku koju su predhodno dobro upoznala.

Brojalica kao poetsko, ritmičko-metričko stvaralaštvo u ovoj oblasti zauzima posebno mjesto u razvoju osjećaja za ritam. Brojalicu treba izvoditi najprije skandiranjem teksta uz odbrojavanje kao na igralištu, zatim instrumentima vlastitog tijela (pljeskanje rukama, topot nogama), priručnim instrumentima, Orffovim instrumentima, kretanjem u koloni (u «voziću»)

Prilikom izbora djela **za slušanje muzike**, medju kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalana, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom. Djecu učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente. Podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost.

U području dječijeg **stvaralaštva** treba koristiti Orffov instrumentatij i priručne instrumente, prepoznavati ih, svirati zvukove iz prirode i razne ritmove i sa njima svirati uz pjevanje, što povećava osjećaj kompetencije, socijalizira i djeluje terapijski. Uz njihovu upotrebu treba organizovati različite oblike *improvizacije*: melodijska, ritmička, improvizacija forme, komponovanje i likovno i literarno uzražavanje na osnovu doživljaja muzike, kao i *muzičko-scenske* igre koje povezuju muziku, ritam, pokret i govor. Djeca mogu izmisliti priče ili naslikati seriju slika koje će uz pomoć instrumenata «oživjeti», kao i uz upotrebu lutke koja pjeva i govori.

Gradivo iz muzičke kulture koja je u funkciji estetskog odgoja mladih ima u sebi elemente koji prirodno pomažu i podržavaju savlađivanje i ostalih sadržaja na ovom uzrastu. Korelacija sa drugim predmetima je sasvim prirodna: likovno izražavanje doživljaja muzike ili ilustracija pjesme, s maternjim jezikom (rješavanje problema dikcije, pismenosti i sl.) s upoznavanjem okoline odn. prirode i društva (godišnja doba, svijet oko nas, životinje, narodna muzička tradicija BiH), fizičkom/tjelesnom kulturom (ritmika, ples uz muziku, dječije narodne igre, koordinacija pokreta i sl.) i matematikom (brojanje, pojam veličine i sl.).

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA

SADRŽAJ	ZNANJE I RAZUMIJEVANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA (ORGANIZACIJA I METODE NASTAVE I UČENJA)
<u>I PJEVANJE I SVIRANJE</u> -Pjevanje dječijih pjesmica (o školi, okolini, porodici, odrastanju, životinjama, godišnjim dobima) umjerenog tempa i jednostavne strukture; - Igre za uvježbavanje disanja i razvoj glasa; - pjevanje uz usklađivanje glasa po visini i glasnoći; - Tijelo kao instrument - improvizovani instrumenti;; - Sviranje na Orffovom dječijem instrumentariju	- Pjeva i prepoznaje ranije pjesmice na osnovu melodije; - Učestvuje u zajedničkom pjevanju i poštuje pravila - Prepoznaje vježbe i primjenjuje ih - Razumije i korigira greške u pjevanju - Spontano koristi tijelo i priručne instrumente - Svira na instrument kako mu se pokaže	- Pjeva u skladu sa mogućnostima - Usklađuje svoje pjevanje sa dječijim horom/zborom - Vježba glas u skladu sa instrukcijama nastavnika - Sam traži pomoć kad osjeti da mu treba - Prepoznaje Orffove instrumente i kombinuje ih sa priručnim - Svira sam i bez podsticaja nastavnika	- Uviđa da pjevanje treba najviše vježbati - Ulaže trud da pjeva što ljepše i da se usaglasi sa razrednim horom - Primjenjuje igre za vežbanje disanja i razvoj glasa i provjerava sebe u odnosu na druge - Koristi intrumente kao pratnju pjevanju i uviđa da je takvo muziciranje ljepše, naročito za slušatelje	- Pjevanje i sviranje u raznim prilikama (učionica, dvorište, cabinet za muziku, sala za priredbe, izleti, porodični skupovi (bogaćenje emocija) - Napraviti poster sa slikama instrumenata vlastitog tijela (glas, jezik, dlanovi, prsti, noge) - Prikupljanje, ispitivanje materijala i izrada instrumenata - Upoređivanje zvuka sa Originalnim	- Osmišljavanje prigodnih igara za bolje učenje pjevanja i sviranja - Demonstrira i rukovodi aktivnostima učenika i motiviše ih u radu - Pomaže učenicima u kolektivnom, grupnom i individualnom muziciranju, procjenjuje njihova individualna postignuća
<u>IIMUZIČKEIGRE</u> - Pjesmice sa određenim pokretima (život u prirodi, radovi, narodni običaji) - Dječija narodna kola	- Povezuje ritam pjesmice sa pokretom, odnosno prati datu koreografiju - Prepoznaje kola	- Samostalno pjeva i igra - Predlaže i nove pokrete - Samostalno igra u kolu	- Razvijanje mišljenja da je pokret važan u plesu i kolu, kao i za upoznavanje muzičke baštine BiH	- Predlaganje muzičke igre za priredbe - Učlanjenje u ritmičku i/ili folklornu sekciju	- Vodi aktivnosti učenika, pokazuje, demonstrira i usmjerava u pravcu interesa i mogućnosti
<u>III BROJALICE</u> - Odbrojavanje brojalice kao na igralištu-skandiranje - Izvođenje mjere i ritma intrumentima tijela, priručnim instrumentima učenika - Izvođenje ritma brojalice Orffovim instrumentima - Izvođenje kretanjem u koloni “voziću”	- Ponavlja i razumije pokrete brojalice - Prati izvodi pokrete u mjeri i ritmu (dug i kratki slogovi - Pravilno izovi ritam na ritmičkom instrumentu po uzoru - Pravilno korača u ritmu	- Prepoznaje ranije naučene brojalice na osnovu ritma bez teksta (zagonetke) - Tačno izvodi mjeru i ritam - Izvodi ih tačno i samostalno na instrument bez pomoći - Poigrava se i kombinuje ih	- Pamtiti i donosti u razred nove brojalice za zajedničku igru - Pokazati je drugarima i radovati se novim zajedničkim iskustvima - Reprodukujeritam na instrument, uči druge i jača njegova samosvijest ih	- Skupljanje i zapisivanje broja lica, sortiranje i izvođenje zaključaka o dječijoj igri - Izrada zidnog panoa sa zapisima - Izabrati po zvuku najsljicnije Orffovim i napraviti stalnu razrednu izložbu	- Rukovodi, pomaže, upućuje, koordinira, osmišljava igre interakcije - Vodi i usmjerava aktivnosti učenika, pokazuje, demonstrira, procjenjuje individualna postignuća i interesovanja

<p><u>IVSLUŠANJEMUZIKE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Slušanje stranih i domaćih kompozicija: vokalnih, vokalno-instrumentalnih - Vedre dječije pjesmice, narodne pjesme i igre, uspavanke, koračnice, prigodne pjesme - Upoznavanje osobina tona, tempo, dinamika, brojanje, karakter muzike, muzičke forme - Upoznavanje zvučnih svojstava muzičkih instrumenata 	<ul style="list-style-type: none"> - Prepoznaje ranije slušana djela - Prepoznaje karakter djela - Prepoznaje osobine tona: visok-dubok, glasno-tiho, brz-spor - Prepoznaje instrumente (klavir, gitara, bubanj, harmonica) 	<ul style="list-style-type: none"> - Slušajući pjevuši melodiju, razlikuje, upoređuje, izvodi zaključke - Saopštava ko je izvodi - Samostalno određuje karakter kompozicije - Tačno određuje osnovne osobine tona: visinu, trajanje, glasnoću, boju, tempo - Razlikuje instrumente i vizuelno i auditivno 	<ul style="list-style-type: none"> - Saopštava svoj doživljaj - Pokazuje da cijeni izvođača i razvija pozitivan stav prema muzici i kompozitorima - Razgovara o djelu i osjećaju ugodnosti i opuštanja i traži da se ponovi - Kometariše osobine tona i njegove karakteristike - Razvijanje pozitivnih navika i potrebe za muzikom - Traži da ih vidi uživo na Koncertu 	<ul style="list-style-type: none"> - Prikupljanje kaseti i CD-ova sa odgovarajućim djelima - Prikupljanje štampanih materijala i slika kompozitora i muzičkih instrumenata - simfonijskog orchestra i tradicionalnih narodnih instrumenata i nošnji naroda u BiH, i izrada zidnih panoa - Prikupljanje tradicionalnih instrumenata iz kraje gdje je škola - Posjeta koncertima u osnovnoj muzičkoj školi 	<ul style="list-style-type: none"> - Planira, rukovodi, razvija interes kod učenika svojim odnosom prema radu i muzici - Obavlja studiozno pripremanje učenika za posjete i izlaske u ustanove i osposobljava ih za uočavanje, bilježenje, prikupljanje materijala i izradu zidnih kalendara sa terminima koncerata
<p><u>DJEČIJE STVARALAŠTVO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izmišljanje pjesmica na tekst - Improvizacija na Orffovim instrumentima - Improvizacija pokreta u ritmu - Plesna dramatizacija - Literarno i/ili likovno izražavanje doživljaja muzike - Osmišljavanje muzičkog igrokaza 	<ul style="list-style-type: none"> - Spontano improvizira: dovrši započetu pjesmu, pjevanjem ili sviranjem - Spontano na muziku progovara pokretom, likovno ili literarno - Na podsticaj daje ideje 	<ul style="list-style-type: none"> - Samostalno smišlja, upoređuje, dodaje, mijenja - Stvara kombinacijom riječi, instrumenata, pokreta i likovnim izrazom - Sam predlaže ideje 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava razlike is a zanimanjem opisuje - Saopštava interes i želju za njihovo kombinovanje - Raduje ga vlastito učešće u igrokazu razreda 	<ul style="list-style-type: none"> - Pronalaženje priča i bajki čiji se likovi mogu muzikom “ozvučiti” - Dogovaranje o kolektivnoj improvizaciji tipa “mozaik zvuci” koja omogućuje neverbalnu komunikaciju i socijalizaciju - Izvođenje muzičkog Igrokaza 	<ul style="list-style-type: none"> - Planira, priprema i podstiče učenike na kreativan rad u oblasti muzike i sadržaje predmeta korelira sa ostalim umjetničkim područjima

OČEKIVANI REZULTATI (ISHODI UČENJA) ZNAJNE I RAZUMIJEVANJE

Učenici će znati da koriste jezik muzike, razlikuju, prepoznaju i uporede zvukove odnosno tonove u svom okruženju i muzici (određen-neodređen po visini, dug-kratak, dubok-visok, glasan-tih, brz-spor, blizu-daleko) i odrede karakter kompozicije (koračnica, uspavanka i sl.), prepoznaju tempo (brz-spor), dinamiku (glasno-tiho), glas (muški, ženski i dječiji), te pjevanje pojedinca (solo) od skupnog pjevanja (hor/zbor).

Moći će da prepoznaju brojalice, melodije pjesmica i ranije slušane kompozicije, kao i da razlikuju zvučno i vizuelno muzičke instrumente: Orffove dječije instrumente, kao i neke druge (harmonika, gitara, violina, truba i klavir) koje nalaze primjenu na koncertima i u svakodnevnom životu djece.

SPOSOBNOSTI

Izvođačke muzičke sposobnosti razvijat će se pjevanjem sa tačnom intonacijom, praćenjem pjevanja pokretima u skladu sa sadržajem pjesme i muzičke igre, te izvođenjem brojalica u odgovarajućoj mjeri i ritmu Orffovim instrumentima.

Kreativne i logičke sposobnosti razvijat će se osmišljavanjem jednostavne pratnje, ritmičkih i zvučnih efekata za pjesme, priče, stihove, muzičke igre, koristeći različite zvukove odnosno izvore zvuka (tijelo, glas, predmete iz okruženja, Orffove dječije instrumente, vlastite improvizovane instrumente), te učešćem u osmišljavanju i izvođenju muzičko-scenskih igara (igrokaza) i izražavanju vlastitih doživljaja muzike likovno, literarno i improvizovanim pokretima, što ima primjenu i u svakodnevnom životu u porodici, koji time postaje bogatiji i ljepši.

VRIJEDNOSTI I STAVOVI

Dijete će biti osposobljeno da muzicira kolektivno (hor/zbor, u manjim grupama, u paru i samostalno, poštuje pravila muzičke igre, vrednuje lične i stavove drugih. Pokazat će odvažnost u otkrivanju, istraživanju novih rješenja u muziciranju i izradi instrumenata, u timskom radu i komuniciranju koja je u muzici sasvim prirodna. Prepoznat će načine na koje muzika učestvuje u svakodnevnom životu i čini ga ljepšim i bogatijim (u dječijoj igri, u medijima, porodične proslave, školske svečanosti) i pokazati interes, želju i potrebu za čestim muziciranjem, te kroz muziciranje vidno iskazati zadovoljstvo i osjećaj kompetentnosti.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI

Uočljivo je napredovanje učenika kroz sve veću bliskost sa muzikom, često pjevanje, radovanje, maštanje i improvizaciju na Orffovim instrumentima, kao i napredovanje u sticanju saznanja, vještina i razvoju sposobnosti koje su precizirane u ishodima učenja. Pjevaju intonativno pravilnije, sigurniji su u interpretaciji melodije i ritma brojalice, prepoznaju kompozicije koje su slušali, te uspješnije međusobno aktivno komuniciraju muzikom, posmatraju, upoređuju, objašnjavaju, obrazlažu, te donose zaključke o pojedinim muzičkim elementima i pravilno se ponašaju prema muzici kao vrijednoj umjetnosti.

Ispoljavaju interes prema muzici i saznavanju i žele da je još bolje upoznaju i primjenjuju u školi i svakodnevnom životu. Indikatori uspjeha i nastavnikovog profesionalnog umijeća su razlike između inicijalne i finalne slike o znanjima, vještinama i ukupnim postignućima učenika

STRATEGIJE NASTAVE I UČENJA (DIDAKTIČKO-METODIČKE UPUTE)

Strategije nastave i učenja bazirane su na višestrukoj ulozi nastavnika koje se izmjenjuju u nastavi muzičke kulture. Nastavnik kao didaktičar izmjenjuje nastavne metode, a prirodi predmeta najbolje odgovaraju: metoda demonstracije i ilustracije (instrumenti, pjevanje, fotografije, transparentne folije), pripovijedanje i razgovor (usmjereni i impuls-razgovor), a posebno praktični rad i posjete kulturnim i muzičkim ustanovama, kao planer metoda interaktivnog učenja: kooperativne metode, egzemplarna nastava, učenje putem otkrića, stvaralačka nastava, različiti nivoi složenosti, rad u parovima, kao instruktor aktivne nastave: analitičko-sintetička, metoda analogije, problemska, algoritamske metode, primjena modela, projekt-metoda, kao koordinator kooperativnog učenja: timski metod učenja, mozaik metod i njegove modifikacije, grupni projekt metod, kooperativna mreža (muzičke radionice, izložbe improvizovanih instrumenata i sl.).

Kroz istraživanje i ispitivanje, te stvaranje učenici razvijaju dublje razumijevanje prema naporima u umjetnosti i muzici kao posebnom sistemu saznanja i vrijednosti i njenoj složenosti. Uključivanjem učenika u sve aktivnosti, odnosno prakticirajući iskustvenu nastavu, razvijaju se pozitivni stavovi o značaju muzike u porodici, školi, društvu i životu uopšte. Sadržaje nastave muzičke kulture treba tematski povezati sa nastavom drugih predmeta. Detaljniji opisi aktivnosti učenika i nastavnika dati su u ishodima učenja i objašnjenju.

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Likovna kultura u sastavu:

Hajrudin Neradin, prof. razredne nastave

Adisa Šuvalija, prof. razredne nastave

Azra Nikšić, prof. razredne nastave

Amra Medar, nast. razredne nastave

Irma Hurić, magistar razredne nastave

LIKOVNA KULTURA

(2 časa sedmično – 68 časova godišnje)

NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: LIKOVNA KULTURA
1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

LIKOVNA KULTURA – I RAZRED

(2 sata sedmično - 68 sati godišnje)

**Obrazloženje*

Izvršene su određene korekcije Nastavnog programa iz nastavnog predmeta Likovna kultura za prvi razred devetogodišnje osnovne škole:

- Tehnika tuša se ne realizuje u I razredu (tuš i drvce, tuš i kist)

Okvirni broj sati po oblastima:

OBLAST	BROJ ČASOVA
1. TAČKA I LINIJA	20
2. BOJA	10
3. PLOHA	9
4. MASA I PROSTOR	20
5. POVRŠINA	9
UKUPNO:	68

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO - OBRAZOVNOG RADA

PROGRAMSKI SADRŽAJI		ODGOJNO OBRAZOVNI CILJEVI I ZADACI	
TEMATSKE CJELINE/OBLASTI	MOTIVI I TEHNIKE	Obrazovni ciljevi	Odgojni i socijalizirajući ciljevi
<p>1. TAČKA I LINIJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crte sa različitim materijalima - Ponavljanje sličnih ili istih oblika - Kombinovanje različitih vrsta linija/crta sa tačkom i u cilju predstavljanja - Linije u različitim pravcima, različite dužine i debljine linija - Linije u prostornoj organizaciji 	<ul style="list-style-type: none"> - Iz djetetove mašte, doživljaja, okruženja: tekstovi dječije književnosti, životinje /životinje iz mašte/, neobične biljke, priroda /enterijer, eksterijer/, objekti... - Iz sadržaja ostalih predmeta /korelacija sa drugim predmetima/: maternjeg jezika /narodna priča, basna, bajka, pjesma, poslovice....../, MO, matematike, muzičke i tjelesne kulture, BiH kulturne baštine... - Narodni običaji: vjerski praznici, značajni datumi, kulturno nasljeđe - Izuzetna djela domaće, evropske i svjetske likovne umjetnosti -Upoznavanje sa različitim crtama i crtačkim materijalima - Crte/linije kao samostalni likovni elemenat sa svim svojim karakteristikama. - Crte u funkciji predstavljanja doživljaja i vizuelnih predstava - Vizuelni poticaji: predstave situacija i ljudi, prirode i doživljaja... - Meka olovka, flomasteri tanki i debeli /crni ili tamni/ 	<ul style="list-style-type: none"> - Na svojim i umjetničkim radovima prepoznati i moći koristiti: Linije/crte različitih pravaca, debljine, dužine, zatamnjenosti... - Uočiti, razumjeti i moći predstaviti različite vrste linija u različitim odnosima, u cilju predstavljanja vizuelnih ideja i doživljaja - Usvojeni pojmovi za oblast crtanje: vrste linija/crta, tanke i debele linije, duge i kratke linije, svijetle i tamne, različiti pravci linija. 	<ul style="list-style-type: none"> - Usvajanje elementarnih znanja za liniju kao likovni elemenat, način korištenja različitih materijala u cilju ostvarivanja vizuelnih predstava - Razvijanje kod učenika senzornih, manipulativnih, izražajnih i praktičkih sposobnosti sa naglaskom na divergentno mišljenje - Usvajanje pozitivnih stavova i odnosa prema očuvanju i kulturnim vrijednostima nacionalne baštine i prirodne okoline - Formiranje pozitivnog odnosa prema radu: inicijativa, samostalnost, angažovanost, spremnost za saradnju i timski rad - Razvijanje solidarnosti, humanosti, drugarstva; jačanje i bogaćenje emocija - Razvijanje sposobnosti posmatranja, uočavanja, zaključivanja, snalažljivosti, kreativnog, konkretnog i apstraktnog mišljenja i mašte, orijentacija u prostoru i predstavljanju prostornih odnosa

<p>2. BOJA</p> <p>1. Organizacija plohe /ispunjavanje rada/</p> <p>2. Ploha je dizajn polje</p>	<p>- Rad na usvajanju organizacije plohe/dizajn polja</p> <p>- Usvajanje elementarnih karakteristika slikarskih tehnika /slikarskih materijala/: gvaš, tempera, kolaž, pastel, drvene boje, fleomasteri u boji /za manje formate radova/</p>	<p>- Rad na usvajanju elementarnog razumijevanja primjene materijala u cilju predstavljanja vizuelnih scena i prizora putem obojenih površina</p> <p>- Uočiti razumjeti i moći izraziti ideju kroz organizaciju kompozicije</p> <p>- Usvojiti značaj miješanja boja u cilju obogaćivanja likovnog rada</p> <p>- Boje miješanjem ostvaruju nove vizuelne vrijednosti</p> <p>- Usvojeni pojmovi za oblast slikanje: jačina boje, razređivanje boje /gustina boje/, čiste i pomiješane boje</p>	<p>- Razvijanje početnih sposobnosti korištenja tonova boja u realizaciji likovnog rada, njihova primjena u svakodnevnom životu, odijevanju, uređenje životnog prostora, izrada čestitki, ukrasnih predmeta, nakita....</p> <p>- Razvijanje sposobnosti predstavljanja sadržaja: basne, pjesme, priče, događaja iz neposrednog okruženja, pojava u prirodi, emocija i sl. kroz likovni izraz</p>
<p>3. PLOHA</p> <p>1. Upoznavanje slikarskih materijala</p> <p>2. Ovladavanje primjenom slikarskog materijala</p>	<p>- Upoznavanje slikarskih materijala i slikarskih tehnika /suhe i mokre slikarske tehnike/</p>	<p>- Moći koristiti slikarske tehnike u cilju ostvarivanja vizuelnih predstava /likovnih radova/</p> <p>- Usvojeni pojmovi za oblast ploha /slikarstvo: suhe i mokre slikarske tehnike, gvaš, tempera, voštani i suhi pastel, drvene boje, kolaž papir /različiti obojeni materijali: časopisi u boji, poster, fotografije.../</p>	

<p>4. POVRŠINA</p> <p>1. Kroz rad različitim materijalima doživljavati površinu</p>	<p>- Različite vrijednosti površina: ravno, neravno, hrapavo, glatko, sjajno, mat</p> <p>- Realizacija likovnih radova u različitim materijalima: izrada maski, čestitki za prigodne datume, pozivnica za školsku izložbu likovnih radova....</p>	<p>- Uočavanje odnosa različitosti površina: oblika, vrste /kvalitete/ i osobnosti površine u svom okruženju i na umjetničkim djelima, sposobnost predstavljanja istraženog i usvojenog</p> <p>- Prepoznati, razumjeti i biti u mogućnosti predstaviti različite vrste površina /različitih vrsta tekstura/ kroz realizaciju likovnih kreacija pri obilježavanju značajnih datuma i školskih manifestacija</p> <p>- Spoznati značaj primjene različitosti površina u ostvarivanju likovnog zadatka</p> <p>- Usvojeni pojmovi za oblast površina: ravno, neravno, hrapavo, glatko, sjajno, mat, maska, čestitka, pozivnica, izložba</p>	
<p>5. MASA I PROSTOR</p> <p>1. Kombinovanje /igra/ sa različitim oblicima u prostoru</p>	<p>- Upoznavanje različitih materijala pogodnih za prostorno oblikovanje: glina, glinamol, plastelin, papir, karton, papirna ambalaža, plastični i drveni otpadni materijal</p> <p>- Kreativna igra sa raznovrsnim materijalima</p> <p>-Doživljavanje i oblikovanje prostora</p>	<p>- Usvojiti pojmove prostor i masa, shvatiti da oblici u prostoru oblikuju prostor /raspored građevina oblikuje urbanističku cjelinu (izgled ulice, grada), drveće, klupe, staze u parku (izgled parka i sl.)</p> <p>- Svi oblici u prostoru oblikuju naše okruženje</p>	

Ovako postavljene tematske cjeline ne isključuju ni jednu oblast, niti bilo koju tehniku rada.

OČEKIVANI REZULTATI

Da učenici usvoje elementarne pojmove, da savladaju osnovne vještine pri upotrebi materijala i sredstava.

Za oblast liniju:

- da su sposobni razlikovati liniju po intenzitetu /jačini/, po prostornim odnosima i pravcima prostiranja linije
- da shvate da se linije mogu izvesti sa svim materijalima koji za sobom ostavljaju trag
- da znaju liniju koristiti kao likovni elemenat u predstavljanju raznih situacija, događaja /tema/, likovne kompozicije
- da usavršavaju elementarna znanja korištenja tehnike: meke olovke, drvenih boja, pastela /voštanog, suhog/, flomastera

Za oblast slikarstva:

- da stiču elementarna znanja o slikarskim tehnikama: vodenim bojama, gvašu, temperi, kolažu, pastelu, flomasterima u boji
- da upotpunjavaju znanja o bojama
- da nauče da se miješanjem mogu dobiti druge boje, da boje mogu postati svjetlije i tamnije
- da boje mogu biti u skladu i u suprotnosti

Za oblast ploha/dizajn polje:

- da usvoje pojam dizajn polje, cijela površina papira predstavlja likovnu kompoziciju /popunjavanje cijelog rada/
- savladavanje organizacije prostora

Za oblast površina, masa i prostor:

- da kroz različite materijale dožive površinu
- da su u stanju prepoznati različitost vrsta površina
- da kroz igru kombinuju različite oblike u prostoru i stvaraju prostorne kompozicije
- da se igraju sa odnosima masa u prostoru
- da su sposobni organizovati kompoziciju oblika u prostoru
- da usvoje pojmove:
- površina, masa, prostor, prostorna kompozicija, maska, čestitka, pozivnica

STRUKTURA PROGRAMA

1. TAČKA I LINIJA

Likovno područje crtanje:

U okviru likovnog područja crtanje, učenici prvog razreda radiće na elementarnom savladavanju primjene linije, tačke i mrlje kao izražajnog sredstva u predstavljanju prostornih odnosa. Očekuje se da učenici spoznaju elementarne mogućnosti primjene različitih vrijednosti linija /intenziteta, debljine, dužine, prostorne orijentacije/, upotrebom raznovrsnog materijala. Očekuje se da učenik polazeći od sopstvanih iskustava iznalazi originalna vlastita, kreativna rješenja u prikazivanju: prostora, scena i događaja.

2. BOJA

Likovno područje slikanje:

U likovnom području slikanje učenici savladavaju elementarna znanja upotrebe slikarskog materijala i načina primjene slikarskih tehnika. U likovnom izrazu učenika prisutna je naglašena konturna linija, kao i prisustvo ahromatskih boja; crna, bijela i siva.

Boje su najčešće čiste /nepomiješane/, osnovne i izvedene. Učenici još uvijek na radovima nemaju velik broj detalja.

3. PLOHA

Kroz tematsku oblast PLOHA mogu se realizovati sve likovne oblasti koje se predstavljaju u dvodimenzionalnoj formi; crtanje, slikanje, grafika.

U prvom razredu, pored uvođenja u elementarnu organizaciju kompozicije, popunjavanje dizajn polja /organizovanja cijelog rada/, ponavljanja oblika /primjene ritma/, izbalansiranosti rada /primjene optičke ravnoteže/...

4. MASA I PROSTOR

Tematska oblast Masa i prostor obuhvata likovne oblasti: Oblikovanje, građenje, primijenjenu umjetnost i dizajn. U ovom uzrastu prisutan je izražen interes za oblikovanjem u prostoru, koje djeca doživljavaju kao igru povezanu sa estetskim stvaralačkim procesom. Pri kreativnom procesu /kreativnoj igri/ mogu se koristiti: glina, glinamol, plastelin, stiropor, tekstil, vata, vunica i žica, neoblikovani materijal /ambalaža, kutijice...../ i drugi prirodni materijali /plodovi kestena, žira, šišarke i slično/. Realizuju se radovi u punoj plastici i reljefu. Teme /motivi za rad/ su iz učenikovog okruženja; predstave ljudi, životinja, makete, objekti, predmeti primijenjene umjetnosti.

5. POVRŠINA

Tematska oblast POVRŠINA realizuje se upotrebom različitih materijala u cilju; percipiranja, doživljavanja i sposobnosti primjene različitih kvaliteta površina /hrapavo, glatko, sjajno, mat, ravno, neravno/.

Učenici rade na izradi maski, čestitki za prigodne datume, pozivnica za školsku izložbu likovnih radova, praktično primjenjuju usvojena znanja.

DIDAKTIČKO - METODIČKE NAPOMENE

Likovna kultura u I razredu, podrazumijeva usvajanje novih i povezivanja do tada stečenih vizuelnih iskustava sa novim likovnim sadržajima i razumijevanju likovne umjetnosti.

Usvajanje znanja i likovno kreativni rad realizuje se kroz forme prostorne organizacije kompozicije:

1. **OBLIKOVANJE NA PLOHI** - organizacija plohe /kompozicije/ sa pažnjom na ispunjavanju cijele površine rada
2. **OBLIKOVANJE U PROSTORU** – organizovanje kompozicije različitih oblika /pravilni i nepravilni oblici/

Ove dvije podjele kreativnog rada po prostornoj organizaciji realizuju se kroz **LIKOVNE OBLASTI** /likovna područja.

Za oblikovanje na plohi kroz područja:

- **CRTANJE**
- **SLIKANJE**
- **GRAFIKA** /elementarne forme grafike/ karton grafika, /upoznavanje sa osnovnim principima grafike/

Oblikovanje u prostoru kroz područja:

- **PROSTORNO OBLIKOVANJE I GRAĐENJE**
- **PODRUČJE PRIMIJENJENA UMJETNOST I DIZAJN** /upotrebni predmeti/

Programski sadržaji predmeta **LIKOVNA KULTURA** u osnovnoj školi realizuju se kroz formu tematskih cjelina/oblasti koje bi trebale biti ustrojene /unificirane/ jednobrazno za sve razrede od 1-9. razreda.

1. **TAČKA I LINIJA**
2. **BOJA**
3. **PLOHA**
4. **MASA I PROSTOR**
5. **POVRŠINA**

Ovakva forma obezbjeđuje kontinuitet u usvajanju i proširivanju znanja, sposobnosti i likovne kreativnosti djece, permanentno kroz cjelokupni osnovnoškolski odgoj i obrazovanje. Tematske cjeline bi se realizovale kroz likovno kreativni rad u svakom polugodištu, što znači da bi svaka tematska cjelina bila dva puta obrađena u toku školske godine. Ovakav pristup zaokruživanja jedne cjeline kroz likovne zadatke /likovne probleme/ obezbijedio bi veću preglednost i sistematizovanje gradiva koje učenici trebaju usvojiti i njegovo logičko ponovno proširivanje u drugom polugodištu. Ponavljanje tematskih cjelina u formi koncentričnih krugova pruža mogućnost preispitivanja usvojenih i prezentiranja novih sadržaja i znanja.

Ovako postavljene tematske cjeline ne isključuju ni jednu oblast, niti bilo koju tehniku.

Kvalitet učenja u likovnoj kulturi je proces kada učenici vizueliziraju problem koji ranije nisu znali, prepoznaju ga i razriješe putem likovno tehničkih sredstava. Taj proces kod učenika razvija kreativno mišljenje, sposobnosti i saznanja što utiče na formiranje likovno oblikovnih temelja koji će im pomoći u analizi složenih vizuelno likovnih ideja i problema u komponovanju osmišljenih likovnih kompozicija.

Likovna pismenost podstiče se kroz nastavu koja učenike uključuje u aktivan proces vizuelnog istraživanja, doživljaj zadovoljstva u razrješavanju problema i sposobnosti vrednovanja. Razvoj likovne pismenosti obuhvata razradu zadatah nastavnih tema putem kojih učenici spoznaju

/stvaraju predstavu/ o značaju likovne umjetnosti u vlastitom životu, i interakciju umjetnosti, nauke i društva, novih medija i okruženja.

Motivi – teme/likovnisadržaji/

Zahvalne teme za likovno kreativni rad predstavljaju doživljaji i spoznaje. Motive prema svojoj vizuelizaciji sadržaja dijelimo na:

1. Vizuelne motive
2. Nevizuelne motive
3. Motive likovne forme /likovni i kompozicioni elementi/

- iz neposrednog okruženja djeteta; porodica, škola, mjesto stanovanja, prostori, objekti, pojave u prirodi, biljke.....
- sadržaji drugih predmeta /korelacija sa drugim predmetima/; maternjeg jezika /basna, priča, bajka, poslovice, pjesmica, matematike, moje okoline, glazbene kulture, tjelesne i zdravstvene kulture
- iz narodnih običaja /tradicije/; značajni datumi, praznici, etnografsko /kulturno/ nasljeđe
- likovni i kompozicioni elementi; shodno učeničkom uzrastu razrješavanje likovnih zadataka kroz upotrebu likovnih i kompozicionih elemenata
- nevizuelni poticaji; emocije /osjećanja/, čula, muzika...

POJMOVI KOJE ĆE UĀENICI USVOJITI

CRTANJE: vrste linija, odnos linija/crta, ponavljanje linija, linije u razliĀitim smjerovima,

SLIKANJE: vrste boja, svijetle i tamne boje, upotreba /pripremanje/ boja, suhe i mokre slikarske tehnike

GRAFIKA: karton grafika, šablon /matrica za preslikavanje/, grafiĀki otisak, grafiĀar, štampanje /otiskivanje/

PROSTORNO OBLIKOVANJE I GRAĐENJE: kompozicija oblika i prostora, odnosi veliĀina u prostoru, puna plastika, reljef

VIZUELNA KOMUNIKACIJA: saobraĀajni znak, maska, lutka, scenografija, Āestitka, pozivnica

OCJENJIVANJE

Ocjenjivanje u predmetu Likovna kultura je izuzetno složen segment rada nastavnika, s obzirom na to da crtež predstavlja cjelinu koja u sebi sadrži komplekse sposobnosti i osobina djeteta, upornosti i iskustva, steĀenog znanja i usvojenih navika, pozitivnog i negativnog uticaja sredine, kao i sklad emocionalnih i izraŀajnih sposobnosti transponovanih u likovne elemente. Iz tog razloga i dječiji crtež moguće je analizirati sa razliĀitih aspekata:

1. estetskog
2. psihološkog
3. pedagoškog.

Ako prihvatimo da se djeca likovno izraŀavaju jer imaju potrebu da iskaŀu svoj svijet, svoje viđenje svijeta, predmeta i pojava, svoje strahove i oduševljenja, onda su svi ti radovi “stenografski zapis duše” i kao takvi moraju biti dobri, ne mogu biti loši.

Āinjenica je da se nastavnik u razredu susreće sa uĀenicima koji su nadareni i onima koji nisu, i postavlja se pitanje šta raditi u takvoj situaciji? UĀenici koji nisu nadareni ne bi smjeli biti “kaŀnjeni” slabim ocjenama zato što je priroda “zaboravila” da ih obdari sposobnosti za likovno-kreativno izraŀavanje /ne posjeduju likovni talenat/.

Predmet Likovna kultura sloŀena je iz dva segmenta;

1. Likovna Forma /Likovni jezik/ i
2. Likovnih sadrŀaja

Oblast Likovna Forma /Likovni jezik/ koji se odnosi na likovne elemente i principe komponovanja su teoretskog karaktera i mogu se savladati i usvojiti.

Dakle, uĀenici koji nisu talentovani trebaju imati priliku u skladu sa svojim mogućnostima da usvajaju likovni jezik i njime se izraŀavati. Prilikom ocjenjivanja manje nadarenih uĀenika treba pratiti i imati u vidu individualne mogućnosti, stepen zalaganja i ŀelje da se realizuje postavljeni zadatak, napor koji dijete ulaŀe u realizaciju zadatka da bi postiglo rezultat, aktivnost na Āasovima likovne kulture. Nema loših dječijih radova.

Vizuelno estetska kultura razvija kod uĀenika sposobnost uŀivanja i razumijevanja umjetnosti, odnos prema estetskom, pravilno doŀivljavanje vizuelnih informacija, odnos prema svjetskoj i našoj kulturnoj baštini.

Pravilan odnos nastavnika prema uĀeniĀkim radovima je od izuzetnog znaĀaja za likovno kreativni rad djece. Ako nastavnik traŀi od djece da taĀno “prepisuju” percipirano, da doŀivljavaju i gledaju oĀima odraslih svijet oko sebe, onda takva nastava Likovne kulture ne ispunjava osnovne principe savremene nastave, ciljeve i zadatke koji se pred nju postavljaju.

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine(“Službene novine Federacije BiH”, broj 35/5), u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“ Službene novine Kantona Sarajevo”, broj:23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjene nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj u sastavu:

Hajrudin Neradin, prof. razredne nastave

Adisa Šuvalija, prof. razredne nastave

Azra Nikšić, prof. razredne nastave

Amra Medar, nast. razredne nastave

Irma Hurić, magistar razredne nastave

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

(3 časa sedmično – 102 časa godišnje)

NASTAVNI PROGRAM

1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: TJELESNI I ZDRAVSTVENI
ODGOJ
1. RAZRED

Sarajevo, juni 2018.godine

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ – I RAZRED

(3 sata sedmično – 102 sata godišnje)

***Obrazloženje**

Izvršene su određene korekcije Nastavnog programa iz nastavnog predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj za prvi razred devetogodišnje osnovne škole:

- *Nastavna jedinica “Akcija prikupljanja i recikliranja starih bicikala” se ne realizuje;*
- *Nastavna jedinica “Akcija prikupljanja i recikliranja papira” se realizuje;*

ULOGA I ZNAČAJ TIŽO

Briga o zdravlju djeteta osnovni je princip na kojem se zasnivaju sadržaji tjelesnog i zdravstvenog odgoja u prvom razredu osnovne škole. Tom je principu sve podređeno.

Kretanje je potreba svakog djeteta, a svrsishodno kretanje u osnovi tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

U ovom nastavnom predmetu dijete usvaja osnovna znanja o zdravlju, stiče navike i vještine, ali i uči kako da ih primijeni u životu. Dijete uči kako da postane fizički spremno, lično predano i dnevnoj fizičkoj aktivnosti.

Poboljša li se zdravlje generacije koja dolazi imaćemo zdraviju populaciju, a to znači i radno spremniju, kreativniju i zadovoljniju.

U ovom vremenu tjelesni i zdravstveni odgoj ima posebnu važnost zbog sve prisutnijih pojava koje ugrožavaju zdravlje djece (dominacija medija i smanjivanje kretanja kao prijeke potrebe djeteta, pojava deformiteta, prisustvo droge i drugih nepoželjnih sredstava).

Zadaci su:

Shvatanje smisla, vrijednosti i principa tjelesnog vježbanja;

Očuvanje, njegovanja i unapređenja zdravlja;

Razvijanje i usavršavanje motoričkih sposobnosti u skladu sa uzrasnim i individualnim karakteristikama;

Sticanje motoričkih znanja i razvijanja motoričkih vještina i navika;

Osposobljavanje za svrsishodno i efektivno samostalno vježbanje;

Razvijanje pozitivne slike o sebi;

Razvijanje kreativnosti kroz pokret;

Promoviranje pozitivnih socijalnih interakcija, svrsishodne i humane primjene psihomotoričkih sposobnosti, motoričkih znanja, vještina i navika.

ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI U PRVOM RAZREDU

<p>Znanje o činiocima zdravog života Lična higijena i zdravlje; Hrana i zdravlje; Tjelesna aktivnost i zdravlje; Pravilno i nepravilno držanje tijela; Informacije o pomoći u slučaju zlostavljanja; Opasnosti po zdravlje: zagađena okolina, tablete, biljke, piće, zagađen zrak, mogućnost zaštite; Utjecaj medija; Ograničavanje vremena provedenog pred TV ekranom; Značaj boravka na svježem zraku i u igri; Selektivan pristup sadržajima medija.</p>	<p>Motoričke sposobnosti i vještine kretanja Lokomocija (stabilnost, brzina, koordinacija, snaga, fleksibilnost, izdržljivost, preciznost, ravnoteža) Vježbe na spravama, na tlu i sportske igre Jednostavne vježbe oblikovanja (bez rekvizita) Usklađenost kretanje s kretanjem rekvizita Kontrola pokreta hoda, skače, trči, pleše.</p>	<p>Pozitivne socijalne interakcije i osobine ličnosti Komunikacija i saradnja poštuje pravila igre cijeni tuđi i vlastiti napor Stabilnost i realnost u postavljanju cilja Istrajnost i rješavanje sukoba na prihvatljiv način Planiranje vremena Izbjegavanje rizika i briga za vlastitu sigurnost Samokontrola Donošenje ispravnih odluka Rješavanje problema Razumijevanje smisla takmičenja (prihvatanje “poraza” i “pobjede”)</p>
--	--	--

GLOBALNI PLAN I PROGRAM ZA TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ - I RAZRED OSNOVNE ŠKOLE

Sedmični fond sati	3
Fond sati za godinu	102
Ukupan broj nastavnih cjelina	6
Ukupan broj nastavnih tema	28
Broj frekvencija nastavnih tema	-

Broj nastavnih cjelina	SADRŽAJ – CJELINE	Broj nastavnih sati PRAKTIČNO	Broj nastavnih sati TEORIJA
1.	IGRE SA PRIMJENOM BIOTIČKIH MOTORIČKIH ZNANJA	68	1
2.	IGRA SA PRIMJENOM ELEMENATA RITMIKE I PLESA		1
3.	ELEMENTARNE IGRE		1
4.	ŽIVJETI ZDRAVO	6	2
5.	VANNASTAVNE AKTIVNOSTI	4	1
6.	VANŠKOLSKE AKTIVNOSTI	16	2
UKUPNO		94	8
UKUPAN BROJ SATI		102	

NASTAVNE CJELINE I NASTAVNE TEME

Svaka je nastavna cjelina podijeljena na teme ovisno o analizi inicijalnog stanja, motoričkog znanja i materijalnih uslova o čemu nadalje ovisi i određivanje frekvencije po pojedinim temama i nastavnim jedinicama.

1. IGRE SA PRIMJENOM BIOTIČKIH MOTORIČKIH ZNANJA

Igre u funkciji razvoja BMZ za savladavanje prostora

1. Igre sa primjenom BMZ - hodanje
2. Igre sa primjenom BMZ - trčanje
3. Igre sa primjenom BMZ - puzanje
4. Igre sa primjenom BMZ - valjanje
5. Igre sa primjenom BMZ - skakanje

Igre u funkciji razvoja BMZ za savladavanje prepreka

6. Igre sa primjenom BMZ – preskoci
7. Igre sa primjenom BMZ – penjanja – spuštanja

Igre u funkciji razvoja BMZ za savladavanje otpora

8. Igre sa primjenom BMZ – dizanje
9. Igre sa primjenom BMZ – nošenje
10. Igre sa primjenom BMZ – guranje
11. Igre sa primjenom BMZ – vučenje

Igre u funkciji razvoja BMZ za manipulisanje predmetima

12. Igre sa primjenom BMZ – bacanja
13. Igre sa primjenom BMZ – hvatanja
14. Igre sa primjenom BMZ – vođenja

2. IGRE SA PRIMJENOM ELEMENATA RITMIKE I PLESA

15. Ritmičke igre za razvoj osjećaja za pravilno držanje tijela
16. Ritmičke igre za razvoj orijentacije u prostoru
17. Dječije plesne igre

3. ELEMENTARNE IGRE

18. Elementarne igre za razvoj koordinacije (spretnost, okretnost)
19. Elementarne igre za razvoj ravnoteže
20. Elementarne igre za razvoj fleksibilnosti

4. ŽIVJETI ZDRAVO

Pravilna prehrana

21. Svakodnevne zdrave navike i briga za zdravlje
22. Osnovne prehrambene namirnice – oblik, boja, veličina, okus miris i higijena jela

Zdravlje

23. Značaj i važnost zdravlja; tjelesna aktivnost, boravak u prirodi i zdravlje; dnevni ritam odmora i rada.

Lična higijena i higijena zdravlja

24. Higijena ruku, zubi i usne šupljine

5. VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

25. Akcija prikupljanja i recikliranja papira

6. VANŠKOLSKE AKTIVNOSTI

Aktivnosti u prirodi

26. Izleti
27. Orijentacija
28. Prva pomoć

CILJEVI I ISHODI UČENJA

CILJEVI	OČEKIVANI REZULTATI/ISHODI UČENJA
Očuvanje i unaprjeđenje zdravlja	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje pravilno od nepravilnog držanja tijela; - Vodi računa o pravilnom držanju tijela u sjedećem i u stojećem položaju; - Posjeduje informacije o značaju zdravlja; - Posjeduje informacije o značaju tjelesne aktivnosti i boravka u prirodi za pravilan rast, razvoj i otpornost organizma; - Uz pomoć odraslih usklađuje svoje aktivnosti (učenje, igra, odmor, spavanje); - Uči da izbjegne situacije u kojima može da se povrijedi i umije da traži pomoć; - Razlikuje i tumači termine tipa: zlostavljanje, zanemarivanje, agresivnost i dr. - Upoznaje se sa osnovnim principima pravilne ishrane; - Održava ličnu higijenu (pranje ruku i zuba, umivanje, tuširanje i dr.); - Održava kolektivnu higijenu (provjetravanje prostorija i odlaganje otpadaka); - Posjeduje informacije o štetnosti duhana, alkohola i droga; - Posjeduje informacije da može da traži pomoć ukoliko je zlostavljano i zanemareno, ili zna za takav slučaj; - Redovno i aktivno učestvuje u nastavi tjelesnog odgoja.
Usavršavanje motoričkih sposobnosti u skladu sa uzrasnim i individualnim karakteristikama i sticanje i razvijanje vještina i navika	<ul style="list-style-type: none"> - Izvodi pokrete i kreće se u zadatom smjeru (gore, dolje, lijevo, desno, naprijed, nazad); - Izvodi pokrete i kreće se po pravolinijskoj putanji; - Usklađuje svoje kretanje sa kretanjem rekvizita u jednostavnijim kretnim zadacima; - Unaprjeđuje motoričke sposobnosti (brzinu, koordinaciju, snagu, fleksibilnost, izdržljivost, ravnotežu i preciznost) u skladu sa individualno postavljenim normama; - Sposoban da boravi u blizini vode i u samoj vodi; - Vješto izvodi jednostavne forme prirodnih oblika kretanja (hodanje, skakanje, trčanje...); - Primjenjuje prirodne oblike kretanja u jednostavnim igrama i poligonima, pravilno izvodi jednostavne vježbe oblikovanja bez rekvizita; - Pravilno izvodi osnovni korak dva izabrana plesa; - Vlada izabranim vještinama iz vježbi na tlu i sportskih igara; - Posjeduje i druga motorička iskustva u ovisnosti od ličnih interesovanja i mogućnosti sredine (npr. vožnja bicikla, skijanje, sankanje, klizanje, pješačenje u prirodi, tenis, ples itd.).
Osposobljavanje za samostalno vježbanje u slobodno vrijeme	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje osnovne položaje i stavove (uspravni stav, sjedeći i ležeći položaj, čučanj); - Imenuje dijelove tijela i zna njihovu osnovnu ulogu prilikom vježbanja; - Zna da odredi kojem dijelu tijela je namijenjena vježba oblikovanja (za ruke, za noge, za trup); - Prepoznaje fiziološke znake umjerenog opterećenja i zamora (npr. brži rad srca, znojenje, nesvjestica itd.) i zna da traži pomoć ako se loše osjeća; - Vježba u odgovarajućoj odjeći i obući; - Pridržava se dogovorene procedure dolaska u salu (igralište), ponašanja na času i odlaska iz sale (sa igrališta); - Uz podršku odraslih primjenjuje naučene vježbe.
Promovisanje pozitivnih socijalnih interakcija	<ul style="list-style-type: none"> - Ne ugrožava one koji se od njega razlikuju na bilo koji način; - Tokom vježbanja i igre prijateljski komunicira i surađuje sa vršnjacima, uz podsticanje i nadzor nastavnika; - Poštuje pravila elementarnih igara i pridržava ih se uz podsticaj i nadzor nastavnika; - Pozitivno vrednuje uspješne poteze i uloženi trud svih učesnika u igri, uz podsticanje i nadzor Nastavnika
Razvijanje pozitivne slike o sebi	<ul style="list-style-type: none"> - Primjećuje svoje motoričke i druge sposobnosti i osobine; - Uočava sličnosti i razlike među vršnjacima; - Istražuje svoje sposobnosti.
Razvijanje i kreativnost kroz pokret	<ul style="list-style-type: none"> - Jednostavne pokrete usklađuje sa muzikom; - Pantomimom i pokretom prikazuje različite pojave i svakodnevne situacije.

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Bazična komponenta ponašanja djece je kretna aktivnost. Kretanje ima funkciju biološkog nagona i zadovoljava potrebe stimuliranja tjelesnog rasta i razvoja. U tom pogledu, kretanje zadovoljava prirodne potrebe djeteta. Međutim, kretanjem djeca zadovoljavaju i svoje društvene potrebe. Kretanje ima funkciju psihosocijalnog komuniciranja.

U prvom razredu naglasak je na socijalizaciji djeteta, odnosno harmoniziranju pokreta i kretnji djeteta sa pokretima i kretanjem svijeta oko njega. Većina djece svoje pokrete i kretnje uspješno formira do četvrte godine. Dalji razvoj psihomotorike karakterizira njeno usavršavanje.

Opća psihomotorička spremnost, kao rezultat procesa u kojem se posredstvom tjelesnih vježbi povećava obim i kvalitet kretanja, značajno korelira sa pravilnim i harmoničnim rastom i razvojem (1) morfoloških (procesi rastežanja, diferencijacije tkiva i funkcionalnog dozrijevanja), (2) funkcionalnih (sistem za transport kiseonika i aerobni kapaciteti), (3) kognitivnih (prijem, zadržavanje i transformacija informacija i efikasnost u novim netipičnim situacijama), (4) konativnih (modaliteti reakcija i sposobnost adaptacije) i (5) socioloških (društvene grupe, organizacije i institucije).

Psihomotorička aktivnost se usmjerava prije svega na razvijanje i usavršavanje: snage (položaji tijela - ležeći, čučajući, klečeći, stojeći, viseći, u trčanju, u skakanju, neobični položajni, sa osloncem na jednoj nozi, ruci, laktu, glavi...), brzine (reakcije, pojedinačnih pokreta i frekvencije pokreta - hodanje, trčanje, skakanje, penjanje, puzanje, provlačenje, valjanje, kotrljanje, održavanje na vodi, kretanje na vodi...), izdržljivosti (opće - posebnu pažnju usmjeriti na disanje), gibljivosti (aktivne kompleksne i lokalne - vježbe oblikovanja), koordinacije (brzinske, ritmičke, orijentacije), agilnosti (brzine promjene smjera kretanja - u hodanju, trčanju, penjanju, puzanju, provlačenju, valjanju, kotrljanju; sa rekvizitima; u elementarnim sportskim aktivnostima), ravnoteže (statističke i dinamičke - bez rekvizita i sa rekvizitima - na suženoj i nestabilnoj podlozi) i preciznosti (držanje, bacanje, šutiranje, postavljanje, dizanje, gađanje, hvatanje, nošenje, spuštanje).

Za razvoj djeteta značajno je da ono bude aktivno na prikladne i različite načine, što se postiže osmišljenim povezivanjem onih dječijih aktivnosti u kojima se dijete najadekvatnije ukupno izražava - to su u periodu prvog školskog uzrasta, prije svega, igrovne aktivnosti i igra kao kontekst kreativnog komuniciranja djece sa sobom, s društvom i sa prirodom.

Izbor modaliteta rada kojima će se provoditi proces vježbanja uvijek mora biti u funkciji ishoda za postojeće stanje učenika, **bez ikakvih rizika**, posebno kada su u pitanju **vanjska opterećenja**. Temeljna metoda vježbanja je iterativna (ponavljajuća). Ljudski organizam nastoji uspostaviti ravnotežu između povećanog inteziteta motoričkih aktivnosti i trenutnog stanja organizma, zato **podražaji uvijek moraju biti na nivou koji uvjetuje adaptacijske procese**. Razvoj osobina i sposobnosti moguć je jedino u uvjetima **progresivnog i diskontinuiranog opterećenja**. Za istovremeno usavršavanje motoričkih znanja i mijenjanje osobina i sposobnosti najproduktivnija je **situacijska metoda** rada, jer su konačni rezultati vježbanja u pozitivnoj korelaciji sa situacijama u kojima se efekti vježbanja realno mogu

primijeniti. Promjena savremenih tendencija učenja i obučavanja, nakon saznanja o funkcioniranju moždanih hemisfera, usmjerena je prema **sintetičkom metodu** motoričkog učenja - usvajanje i usavršavanje motoričkog akta u cjelini, koncentrišući se na najpravilnije izvođenje najvažnije faze globalne motoričke aktivnosti po principu „pamćenja samo redosljeda elemenata koji se sukcesivno ređaju" (Roger Spirri, 1981). Kod djece, ako nisu u stanju dovoljno brzo i efikasno savladati složenu cjelinu, primjenjuje se **analitički način rada** (izvođenje pojedinačnih elemenata - kombiniranje situacijske i sintetičke). Mora se voditi računa da se **ne mogu forsirati dijelovi u kojima se ne vidi cjelina**. Ako treba naučiti neku igru, učenje treba provoditi cjelovito, a zaustaviti se eventualno samo tamo gdje se cjelina ne može savladati, i to izvan igre, najbolje kao dopunska aktivnost.

Kod djece uzrasta oko šest godina znatno se povećava spremnost za uključivanje u različite oblike tjelesnih aktivnosti, razvijenija je njihova sposobnost kretanja, snaga i izdržljivost. Djeca su sposobna izvoditi pokrete, odnosno kretanja, tačnije, brže, bolja im je prostorna orijentacija i spremnija su i za izvođenje složenijih pokreta. Također, povećana je njihova otpornost na promjene okoline i na promjene izazvane pod utjecajem kretanja, odnosno tjelesnog vježbanja. Njihove tjelesne aktivnosti, srazmjerno opterećenju, mogu trajati i do 30 minuta.

Individualne razlike među djecom navedene dobi veće su nego među odraslima i treba ih u radu respektirati. Osim uzrasnog kriterija, u radu s djecom treba uvažavati i mnoge specifične razlike među njima, ali i razlike među starijima.

Oprez u radu s djecom ove ontogenetske dobi potenciran je činjenicom da su vegetativni procesi stabilniji, ali ekonomičnost reakcije je mala i iradijacija je jača od inhibicije, osjećanja su im nestabilna i izazivaju različite reakcije, što rezultira brzom promjenom raspoloženja i podložnošću sugestiji. Usredtočenost na jednu stvar, aktivnost ili vježbanje ne traje im dugo. Uz to, za njih je najznačajnije šta se događa u datom trenutku, a ne šta je bilo i šta će biti. Kako u funkciji centralnog nervnog sistema moždana kora sve više dominira nad njegovim nižim dijelovima, ograničavajući procesi razdraženja se sve više pojavljuju i osnovni prirodni pokreti djeteta oslobađaju se suvišnih, beskorisnih, sporednih pokreta što djetetu daje mogućnost da sigurnije hoda, trči, skače itd. Razvija se finija muskulatura, osnovni oblici kretanja postepeno se automatizuju, dijete lako i sigurno koristi samo jednu ruku i nogu. Mada se može javiti i ranije, u ovom periodu počinje i druga denticija, koja može biti jedan od znakova tjelesne zrelosti. Djeca imaju potrebu za više obroka dnevno, jer im je zapremina želuca još uvijek mala i izmjena materije je velika. Srce i dalje zaostaje za porastom cjelokupne tjelesne mase, usporava se frekvencija srčanog rada i akcija postaje ritmičnija. Kako je mreža krvnih sudova relativno sužena u odnosu na kapacitet srca, prisutna je sklonost porasta arterijskog krvnog pritiska. Pošto u ovom uzrasnom periodu okoštavanje grudne kosti i rebra tek počinje, mogući su i različiti deformiteti.

Odvijanje odgojno-obrazovnog procesa neposredno prethode mjere sigurnosti: (1) zdravstveno-higijenske, (2) preventivne i (3) mjere asistencije. Briga o zdravlju učenika mora uvijek biti na prvom mjestu. Pored ljekarskog pregleda, nastavnik je dužan u neposrednom radu sa učenicima pratiti i kontrolirati njihovo zdravlje. Uz to, obaveza mu je da vodi računa i o

higijensko-tehničkoj kontroli prostora, prostorija, opreme, sprava, rekvizita i pomagala, kao i o ličnoj higijeni, higijeni odjeće i obuće učenika. Pod preventivnim mjerama podrazumijeva se pregled obuće i odjeće za vježbanje, pregled i ispravnost opreme za vježbanje, izbor terena za vježbanje i drugo. Za vrijeme rada preventivne mjere se sastoje u pravilnom postavljanju sprava, odgovarajućem izboru sadržaja, primjerenom doziranju i distribuciji opterećenja, pravovremenom osiguranju asistencije, prekidu rada u slučaju umora ili zbog drugih razloga. Nakon zvaničnog okončanja rada prostor za vježbanje se ostavlja u primjerenom stanju i učenici napuštaju isti. Asistencija (čuvanje i pomaganje) je vid stvaranja sigurnosti i samopouzdanja kod učenika, ali i sprječavanja padova i ozljeda. Čuvanjem se štiti učenik od pada, a pomaganjem mu se olakšava izvođenje vježbe.

Tok odgojno-obrazovnog procesa učesnicima bi trebao osigurati usvajanje određenog motoričkog kretanja brže i lakše, ali i uvjete koji će omogućiti najveći mogući utjecaj na njihov organizam. Odvijanje odgojno-obrazovnog procesa prema prirodnom redu uvjetno podrazumijeva sljedeće etape: **(1)** upoznavanje (najavljivanje, opisivanje, demonstracija i objašnjavanje) novog motoričkog sadržaja, **(2)** izvođenje motoričkog kretanja, **(3)** ispravljanju grešaka, **(4)** ponavljanje, uvježbavanje i individualno uvježbavanje i **(5)** praćenje i realizaciju ishoda. Nakon uspješno provedene tjelesne i psihičke pripreme učenika, slijedi glasno, kratko i razumljivo najavljivanje motoričkog sadržaja. Potom se najavljeni sadržaj opisuje, s ciljem upoznavanja učenika sa osnovnom strukturom vježbe i upozorenja na bitne momente i bitne karakteristike pokreta i kretanja. Demonstracija se izvodi u finalnom obliku. Eventualno objašnjenje treba biti kratko, jasno i glasno, s ciljem podsticanja učenika na razmišljanje, akciju i svjesno aktivno učešće. U početnom izvođenju će, vjerovatno, pažnja učenika biti usmjerena više na način izvođenja nego na cilj. Također, bit će izraženije prisutne individualne razlike, koje treba uvažavati. Uočavanje i otklanjanje grešaka je izuzetno značajna faza, koja pretpostavlja uočavanje, analiziranje i pronalaženje uzroka te utvrđivanje najkraćeg i najefikasnijeg puta za ispravljanje pogrešaka. Slijedi nakon izvođenja kompletnog motoričkog sadržaja i po principu od krupnijih (odnose se na motoričku strukturu) ka sitnijim odstupanjima od očekivanog ishoda. U fazi nepotpune stabilizacije, djelimične automatizacije i nedorečene individualizacije, motorički akt je nestabilan i podložan različitim utjecajima. i nakon njegovog usvajanja u finalnom obliku. Ponavljanjem, uvježbavanjem i individualnim vježbanjem on se stabilizira i prilagođava uvjetima identičnim praktičnoj primjeni, u skladu sa individualnim karakteristikama učenika.

Najčešći principi na kojima se zasniva motoričko učenje su: *princip očiglednosti* (sticanje znanja uz pomoć analizatora - čula vida), *princip sistematičnosti* (ponavljanje i usavršavanje racionalnih pokreta i broj ponavljanja, izbor i redoslijed vježbi i opterećenje usklađuju se sa mogućnostima učenika), *princip svjesnosti* (aktivno i stvaralačko učešće učenika ostvaruje se kroz različite sadržaje koji potenciraju samostalnost i odlučnost i mogućnost izbora načina i sredstava za uspješan ishod), *princip individualnosti* (zasnovan je na prirodnoj psihomotoričkoj diferencijaciji i usklađivanju procesa obuke prema mogućnostima, potrebama i interesima učenika), *princip ponavljanja* (osigurava racionalizaciju i trajnost usvojenih sadržaja), *princip odgojnosti* (usmjerenost ka pozitivnim vrijednostima, stavovima i navikama), *princip reverzibilnosti* (podrazumijeva opadanje tjelesnih sposobnosti sa prestankom vježbanja i

potencira potrebu za kontinuiranom vježbom u skladu sa tempom njihovog opadanja) i **princip svestranosti** (podizanjem opće tjelesne pripremljenosti, usvajanjem vještina i navika stvara se osnova za kasniju individualnu sportsku diferencijaciju, u skladu sa mogućnostima i interesima učenika).

Kao organizacioni model nastavnik može integrirati sadržaje iz dva ili više predmeta ili oblasti, u ovisnosti od postavljenih ciljeva i očekivanih ishoda. Npr. kroz tematsku cjelinu kojoj je u osnovi ideja ili problem JA - DRUGI - OKRUŽENJE na smislen način mogu se povezati pojedini ciljevi, ishodi i sadržaji iz dva i više predmeta sa razvojnim potrebama djece.

Trajanje rada na odabranoj temi, sadržaji i struktura pojedinačnih časova, variraju u ovisnosti od reakcije učenika. Teme se realiziraju kroz: igru, poligone, stanice, korištenje sportskih sprava i rekvizita, radionice.

Pored planiranja i realizacije raznovrsnih poligona sa unaprijed definiranim kretnim zadacima (gdje se učenik provlači, šta preskače i kako, koje prepreke zaobilazi i sl.), važno je predvidjeti i postavljanje poligona koji zahtijevaju samostalno rješavanje datog motoričkog problema (učenik sam osmišljava na koji način će savladati prepreke).

Uvijek promovirati nadmetanje sa samim sobom.

Hodanje i trčanje, kad god je moguće, realizirati u prirodi.

U kontekstu tjelesne aktivnosti, nastavnik mora uložiti maksimalan napor kako bi kroz individualizaciju nastave svim učenicima omogućio doživljaj uspješnosti u ovladavanju sve složenijim kretnim zadacima.

Saznanje da postoje okretniji ili brži vršnjaci, za dijete ne treba da bude izvor prepoznavanja različitosti i spoznaje sopstvenih osobina (dobrih i manje dobrih) i prihvatanje sebe i drugih kao jednako vrijednih.

Kod izbora igara, prednost imaju saradničke igre, mada djeci koja to žele treba omogućiti iskustvo takmičarske situacije, naravno pod određenim uvjetima (insistirati na prijateljskom, fer-plej odnosu i poštovanju pravila; ne precjenjivati značaj pobjede; kontrolirati i suzbijati agresivnost; omogućiti visok stepen učešća svih takmičara; insistirati na samoprevazilaženju i sl.). I u takmičarskim igrama promovirati uvažavanje drugih - protivničkih igrača i suiigrača.

Obavezno omogućiti učenicima slobodu izbora kad je riječ o učešću u takmičarskim igrama.

Veoma je bitan odabir vježbi oblikovanja i zagrijavanja, a u cilju pravilnog rasta i razvoja. Akcenat treba da se stavi na vježbe zagrijavanja, istezanja vrata, te se ni u kom slučaju ne smiju izvoditi isti i nagli pokreti glave. Treba izbjegavati kretanje u čučnju zbog mogućih oštećenja zglobova. Naročito treba izbjegavati jačanje sklopa trbušnih mišića zbog povijanja kičmenog stuba. Kod skakanja treba paziti da svi poskoci budu u pokretima, a nikako veliki doskoci. Kod gimnastičkih preskakanja treba obratiti pažnju na mogućnosti učenika, te na veličinu i visinu predmeta koji se preskaču.

Valorizacija efekata

Valorizacija procesa tjelesnog i zdravstvenog odgoja je procjena ostvarenja cilja - **procjena ostvarenja ishoda** - i odnosi se na uspješnost učenika u svakom od planiranih ishoda.

Potrebno je sistematično pratiti i valorizirati rad svakog učenika. Što potpunije informacije su neophodne i učeniku i nastavniku za procjenu i ocjenu njihove uspješnosti. Nije moguće upravljati transformacijskim procesom niti očekivati željene ishode bez stalnog registriranja stanja i promjena u odgojno-obrazovnom procesu.

- **Ocjenjivanje i zaključna ocjena su opisni.**